AIZIK SHEFTEL

David Pinski

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

AMHERST, MASSACHUSETTS

413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG

WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust

Arie & Ida Crown Memorial

The Seymour Grubman Family

David and Barbara B. Hirschorn Foundation

Max Palevsky

Robert Price

Righteous Persons Foundation

Leif D. Rosenblatt

Sarah and Ben Torchinsky

Harry and Jeanette Weinberg Foundation

AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE

National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave,* or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

דיא אינטערנאַציאָנאַלע ביבליאָטהעק.

ISAAC SCHEFTEL

DRAMA BY D. PINSKY

איזיק שעפטעל

אַרבּייטער דראַמאַ אין 3 אַקטען

פון

דוד פּינסקי

ארויסגעגעבען פון

א. מ. יעוואַלענקאָ, ניו יאָרק

פּרייז 15 סענט.

ISBN:0-657-12309-9

דיא אינטערנאַציאָנאַלע ביבליאָטהעק

אייזיק שעפטעל

אַרבייטער דראַמאַ אין 3 אַקטען

פון

דוד פינסקי

אַרויסגעגעבען פון

א. מ. יעוואַלענקאָ

ניו יאָרק

פערזאָנען:

אייזיק שעפּטעל, אַ שמוקלער.
בײליע, זײַן פרוי.
גישינקע, עלינקע, } זײערע קינדער.
פּיניע, אייזיק׳ס פאָטער, א משגענער.
נאָטע גאָלדין, אייזיק׳ס בעל הבית.
מיכעל דער אַלטער, בערע דער רויטער, זעליג קאָמעדיאַנט, לײװיק, סענדער, הילע, יאָשקע, } גאָלדינ׳ס אַרבײטער.
טעמע, מלכה, } אַרבײטערקעס בײַ גאָלדינען.
ציפּע, דאָבע, } אייזיק׳ס שכנות.
געליע, ציפּעס טאָכטער.
הינדע, סאָסיע, } דאָבעס טעכטער.
װיכנע די קרעמערין.

די בעגעבענהייט קומט פאָר אין א גרויסער שטאָדט אין דער „טשערטא אסעדלאסטי“ אין דעם אָנהעב פון די נײַנציגער יאָהרען פון דעם נײַנצעהנטען יאהרהונדערט.

ערשטער אַקט.

אייזיק שעפּטעל'ס קעלער־וואָהנונג. רעכטס ביי דער וואַנד צוויי הילצערנע בעטען, איינס הינטער דעם אַנדערן, בעדעקט מיט שמאַטעס, די ציכלעך אויף די קיסען זיינען קויט־שוואַרץ און מיט גרויסע שמוציג־געלע קינדער־פלעקען. פאָרנט אין מיטען צימער דער קליינער פיער־פיסיגער טיש, אָהן אַ טישטוך, מיט דריי שטולען אַרום איהם. די רויטע פאַרב, מיט וועלכער דער טיש מיט די שטולען זיינען אַ מאָל בעפאַרבט געוועזען, האָבען אָנגענומען אַ שמוציג־גרוי אויסזעהן מיט מעהר אָדער ווייניגער רויטע פלעקען. דער שטול לינקס איז אָהן אַ ווענטעל. פאָרנט ביי דער לינקער וואַנד אַ קליינע קאַמאָד, אויף וועלכער עס געפינען זיך אַ קליינער שפּיעגעל, דריי מעשענע לייכטער און אַ ברוין געוואָרענער שוואַרצער קאַפּעליוש; הינטער דער קאָמאָד אַ שטול, מעהר אַרויסגערוקט צום מיטען צימער. דערביי די טיר פון ציפּעס צימער. הינטען, נאָך דער טיר, דער גרויסער אויוועז מיט זיין לאָך צו דער רעכטער וואַנד. צווישען דעם אויוועז און דער לינקער וואַנד איז אַ געלעגער פון ברע־טער, אויף וועלכען עס געפינט זיך דער אַלטער פּיניע. אין מיטען פון דער הינטערוואַנד די טיר, וועלכע פיהרט צום פאָרהויז און אין דאָבעס צימער, פונקט ענטקעגען איהר איז די גאַסטיר. צווישען דעם אויוועז און דער טיר שטעהט אַ לאַנג, שמאָל קיכענבייינקעל. אונטער דער באַנק איין עמער, אויף איהר אַ פּאָר טעפּלעך, איבער איהר פּאָליצעס מיט אַ קופּערנער פּאַן, אַ לאָקשענברעט און טעפּלעך, צווישען איהר און דעם אוי־ווען ווילקעס, אַ לאָפּעטע, אַ גראָבאייזען, א בעזים. רעכטס פון דער טיר אַ געלער גלעזער־שראַנק, אויבען אַ ביסעל העלער, ווייל אונטען איז ער בע־דעקט מיט שמוץ. אַ שטיקעל גלאָז אין דעם אויבערסטען ווינקעל פון דער שראַנקטיר צייגט, אַז אַ מאָל איז אין דער אויבערסטער העלפט געוועזען אַ גאַנצע שויב; יעצט איז דאָס לאָך פערקלעבט פון אינוועניג מיט אַ גרויסען בלויען בויגען פּאַפּיער, פון וועלכען די פאַרב האָט אַ ביסעל

אָבגעבליאַקעט. צווישען דעם שראַנק און דער רעכטער וואַנד, צוקאפּענס איבער דעם הינטערסטען בעט, הייגגען קליידער, פערדעקט מיט אַ גרויען פּאַר שמוץ און אין א סך ערטער צופּאַלענעם ליילעך. נעבען דעם הינ־טערסטען בעט שטעהט יעצט דאָס וויעגעל. — אין צימער הערשט דאָס האַלב־דונקעל, ווי אין יעדעם קעלערצימער, פון וועלכען די פענסטער ליעגען אונטער דעם ברוק פון דער גאַס. די שויבען זיינען גרוי, בע־דעקט מיט שמוץ, און נור אן דעם העלען, אין גרין איבערגעהענדען שיין אויף די פענסטער דערקענט מען, אַז דרויסען שיינט די ליעבע זון. די געוויסטע וועגד זיינען שוואַרץ, פעררויכערט, מיט פלעקען פון שימעל און פייכטקייט. וואו נישט וואו קוקט אַרויס אַ העלער פלעק, ווי דאָס טרויעריגע אויג פון איין אייגאויגיגען, און פערגרעסערט נאָך דעם אור־מעט. שוואַרץ און פעררויכערט איז אויך די סטעליע, פון וועלכער עס פאַלט אָב די שטוקאַטורקע. און די פּאָדלאָגע קאָן מען נישט דערקענען, פון וואָס זי איז געמאַכט געוואָרען: צו איז זי פון ברעטער צוזאַמענגע־שלאָגען, אָדער פון ציעגעל אויסגעלעגט, אָדער איז עס די שוואַרצע, קאַלטע מוטער ערד. אין צימער הערשט ניט אַזוי די אָרימקייט, וועלכע וואָלט זיך נאָך לאָזען פערדעקען, ווי דער עיקר די אָבגעלאָזענקייט, די נאכלעסיגקייט, די מידע פערצווייפלונג און די פערצווייפעלטע פער־ורעבטהייט.

א י י ז י ק ש ע פּ ט ע ל זיצט ביים טיש און שניידט מיט אַ מעסער אַ שטיקעל האָלץ. אַ יונגער מאַן פון אַ יאָהר דרייסיג, דאַר און מאַגער, מיט איינגעצויגענע באַקען אונטער א געדיכטען בלאָנדען בערדעל. די בלייכע, דינע ליפּען האַלט ער איינגעפּרעסט, און אָפּט בייסט ער די אונטערסטע אָדער די אויבערסטע ליפּ, אַרייגכאַפּענדיג בשעת מעשה דאָס האָר פון די קליינע וואָנצען. די אויגען טיעף איינגעפאַלען אונטער גע־דיכטע און לאַנגע ברעמען; זיין בליק איז פערקלערט, שאַרף, טיעף, בע־לויכטען פון אַן אינווענינגסטען פייער. ער טראָגט אויף זיך איין אין די אַרבעל און אין די פּאָלעס צוריסען רעקעל, וואָס איז צוגעשפּיליעט אויף דעם אונטערסטען קנאָפּ, ווייל די איבריגע פעהלען. דאָס העמד, וואָס קוקט אַרויס פון אונטער דעם אויבען אָבגעקנעפּטען רעקעל און פון די לעכער אין די אַרבעל, איז שמוציג און אויף דער ברוסט אָפען, אַזוי אַז

עס זעהט זיך אַרויס זיין מיט האָר בעוואַקסענע, איינגעפאַלענע ברוסט. די גרויע הויזען זיינען אין די קני פערלאַטעט מיט שטיקלעך פון אַ פיעל העלערער מאַטעריע, און די לאַטעס קוקען אויס ווי פענסטער; אונטען זיינען זיי אויסגעריבען און צוריסען. זיינע שטיעפעל זיינען געל און ברוין, מיט צוקרימטע אָבזאַצען און געלעכערטע פאדעשוועס. דער נישט פערקעמטער, געדיכט בעוואַקסענער דונקעלבלאָנדער קאָפּף איז אָבגעדעקט. — אויפ'ן טיש פאַר איהם אַלערליי רעדעלעך, גלייך צוגעשניטענע העלצ־לעך, אַ לאַנגער און ברייטער פוס פון אַ מאַשינקע, אין וועלכען עס איז אַריינגעשטעקט אַ לאַנג קיילעכדיג שטעקעל מיט לעכעלעך פון איין זייט און צוגעמאַכט געוואָרען אַ ראָד פון דער אַנדער זייט. צווישען דעם ראָד און דעם שטעקעל איין אַקס, אויך מיט לעכעלעך. ווייטער געפינט זיך אויפ'ן טיש אַ צירקעל, אַ קליין זעגעל, א לאָך־בויערער, שטיקלעך גלאָז, פאָדים א. ז. וו.

ב י י ל י ע זיצט אויף דעם פאָרדערסטען בעט מיט עלינקען, אַ קינד פון אַ יאָהר אנדערטהאַלבען, אויפ'ן ארם און גיט איהם די ברוסט. זי איז אין איינע יאָהרען מיט אייזיק'ן, מאגער, מיט אַ פלאַכער ברוסט, קויטיג, אויפ'ן געזיכט נעבען די אויערן ליעגען רצועות פון נישט אָב־געוואַשענעם שמוץ. דאָס ציצענע קלייד און קאָפּטע זיינען צוריסען און צופליקט און בעדעקט מיט לאַטעס. אויפ'ן קאָפּף אַ בונט טיכעל פון נישט צו דערקענענדע פאַרבען, וואָס ליעגט קרום און פון אונטער וועלכען עס שפאַרט אַרויס איבער דער שטערן אַ פוק קאַשטאַניענפארביג האָר. איהרע שיך זיינען שוין אויך לאַנג נישט געפּוצט געוואָרען. דאָס קינד אויף איהר ארם טראָגט אַ לאַנג העמד פון אַ גרעסערן קינד.

פ י נ י ע זיצט אויף דעם ברעטערגעלעגער צווישען אויוועןן און קוקט אין דער ווייטענס מיט משגענע אויגען. זיין שוואַרץ־גרויליך בערדעל אַרום זיין געלען געזיכט איז אויסגעקראָכען און שיטער, ווי אויך דאָס האָר אויפ'ן קאָפּף, אויף וועלכען ער טראָגט איין אַלט, אויבען פעט געוואָרען און אין אַ סך ערטער צוריסען היטעל. אויף דעם הוילען

ליוב אַ וואַטען קאַפּטעל, פון וועלכען דער אויבערשלאַג איז כמעט אין גאַנ־צען צופאַלען; איבער דעם קאַפּטעל אַ לאַנגער אַלטער צופאַלענער שוואַר־צער מאַנטעל. ווען דער מאַנטעל איז אָפען, זעהט מען אראָבהיינגען דיקע ציצית פון אַ שטאַרק צוריסענעם לאַנגען ארבע כנפות און אַ „סימן" פון הויזען.

ביים הינטערסטען בעט נעבען שראַנק שטעהט ג י ש י נ ק ע, אַ מיידעלע פון אַ יאָהר פיער, און שפּיעלט זיך מיט איהר קוקלע — אַ שטעקעל, איינגעוויקעלט אין אַ שמאַטע. זי איז נישט געקעמט און ווי אַלע אין צימער שמוציג. מאגער, הויט און ביינער, אָבגעריסען און באָרפוס. זי רעדט פאַר זיך מיט איהר קוקלע: „אנטון... ניט וויינען... שלאָגען... עסען..."

ביים אויווען שטעהט ד אָ ב ע, אַ קורצע, אַלטע, איינגעקאָרטשעטע אידענע פון אַ יאָהר 55 אין אַ ליאַמקע און ציעפּיק אויפ'ן געגאָלטען קאָפּ; זי שטעלט צו איהר טעפּעל.

עס איז אַרום האַלבען טאָג. אין צימער איז שטיל. מען הערט נור אייזיק'ס שווער שניידען מיט דעם מעסער, גישינקעס אונטערברומען און דאָבעס אַרומשאַרען מיט דער ווילקע אין אויווען. פון ציפּעס צי־מער הערט זיך צייטענווייז דאָס שטאַרקע קלאַפּען פון אַ זאָקענמאַשינע.

א י י ז י ק הערט אויף צו שניידען, בעטראַכט דאָס העלצעל, וואָס ער האָט געשניטען, און דאַן די רעדעלעך, וועלכע ליעגען פאַר איהם אויפ'ן טיש, און קנייטשט די שטערן, בייסענדיג די אויבערסטע ליפּ.

ב י י ל י ע העבט אויף איהם אויף אַ פרעגענדיגען בליק. — די זאָקענמאַשינע הערט אויף אַ ווײַלע צו קלאַפּען.

פּ י נ י ע העבט זיך לאַנגזאַם אויף, וויקעלט זיך איין אין דעם מאַנטעל, בלייבט שטעהן נעבען ציפּעס טיר און בעטראַכט זי; דאַן געהט ער צום טיש, קוקט אויף אייזיק'ס אַרבייט, מאַכט עטליכע שריט צום הינ־טערגרונד, קוקט אַ ווײַלע אויף גישינקען, פערקערט זיך ווידער צום אויווען און בלייבט שטעהן מיט'ן געזיכט צו זיין געלעגער, אַראָבגעלאָ־זענערהייט די אויגען. ביסלעכווייס העבט ער אויף זיין בליק, שטעלט איהם אָן אין דער ווייטענס און מיט אַ קול ווי פון אַ קבר, לאַנגזאַם דרע־הענדיג זיך, העבט ער אָן צו ציעהען: דער הימ—מ—מעל—ל איז

— —ז גע—שטאָרבען, די ערדרד איז געשטאָרבען, גאָט—ט איזזז גע—שטאָרבען, אלץ איזזז גע—שטאָרר—בען. אלץ — — —
בלייבט שטעהן און לאָזט אַראָב דעם קאָפּף.

ד אָ ב ע שטעלט אַוועק די ווילקע, מאַכט צו דעם אויווען און בורציעט. עס וויל גאָר ניט קאָכען. מסתמא זעהר גוט געהייצט.

ב י י ל י ע מאַכט בעלײדיגט מיט'ן קאָפּף. שטענדיג איז איהר קנאפּ געהייצט.

ד אָ ב ע אַרויסגעהענדיג. דער וואַרמעס מוז שטענדיג ארויס־קומען ביי דער נאַכט.

ב י י ל י ע קוקט איהר בייז נאָך און שפּייט אויס מיט האַרץ. אַלטע מכשפה!

פּ י נ י ע דרעהט זיך. טויטטט. גע—שטאָררבען. גע—שטאָררבען. געשטאָרבען. טויטטט. אללץ...

ב י י ל י ע בייז. הערט שוין אויף צו דרעהען זיך. עס דרעהט זיך שוין מיר אזוי אויף גאַנץ גענוג אין קאָפּ און אין הארצען און אין אלע גערערים.

פּ י נ י ע בלייבט שטעהן מיט איין אָפענעם מויל, מיט'ן רוקען צו בייליען, נור דעם קאָפּף דרעהט ער אויס לינקס אין איהר זייט און הערט זיך צו. ווען זי ענדיגט, דרעהט ער צוריק אויס דעם קאָפּף, לאָזט אַראָב דעם בליק צו דער פּאדלאגע און געהט לאַנגזאַם צו זיין אָרט צווישען אוי־ווען, וואו ער זעצט זיך אַוועק, ווי פריער.

שווייגען.

א י י ז י ק, פערטיעפט אין זיין אַרבייט, שטיל פאַר זיך. אָט אָ דאָ אָ פעהלט מיר. — אז אָט אָ דאָ אָ וואָלט...

ב י י ל י ע גיפטיג... דאָס וויפיעלטע מאָל הער איך שוין: „אָט אָ דאָ אָ, אָט אָ דאָ אָ!" — און עס איז נאָך אלץ קיין סוף ניטאָ.

א י י ז י ק קנויטשט אָן אַ ביסעל די שטערן, די רעכטע האַנד אויף זיין אַרבייט, די לינקע צוזאַמענגעדריקט אין אַ קולאַק אויף דער שטערן.

ב י י ל י ע. גאָר נישט, געמאַכט זיך א יום טוב און געהט

נישט דריי טעג אין ווערקשטאט! מאשינעס ווילט זיך איהם אויס־טראכטען! די גרויסע פּרנסות, וואָס מען האָט דאָ פון זיינע מאַ־שינעס. גאָלדינקען רייך מאכען!

אייזיק קוקט אויף ביילען פון אונטער דער לינקער האַנד, ווי ער וואָלט וועלען וויסען, וואָס רעדט זי אַזוינס.

ביילע. גאָר נישט, דריי טעג! און איך ווייס הייסט עס שוין, אז ער איז פאַרטיג.

אייזיק. אז דו וועסט אזוי שטענדיג רעדען, וועל איך גע־וויס נישט פאַרטיג ווערען.

ביילע. איך שטער דיר נור, איך...

אייזיק נעמט זיך פלוצלונג צו דער אַרבייט מיט האַסט.

ביילע וואַרפט אויף איהם אַ בליק פול גיפט און דרעהט אַוועק דעם קאָפּ צו דער וואַנד. עלינקע הערט אויף צו זויגען. זי מאַכט צו דעם בוזים און לאָזט אַראָב דאָס קינד אויפ'ן שויס.

פּיניע, ווען עס ווערט שטיל, העבט ווידער אָן לאַנג צו ציעהען. טויטטט. גע—שטאָררבען. וויסט. אויס...

ביילע. איהר זאָלט זיצען שטיל, זאָלט איהר זיצען!

פּיניע בלייבט זיצען מיט איין אָפענעם מויל, ביסלעכווייס צומאַכענדיג עס.

שווייגען.

אייזיק אַרבייט שנעל.

ביילע קוקט אָן אַ זייט פערביטערט און בייז.

גישינקע פון נעבען שראַנק. מאמע, וואָס שטעהט דאָ אין טעלער? איך וועל דאָס אויפעסען.

ביילע מיט שרעק און בייז. שטעל אויף גיך אוועק צוריק דעם טעלער! וויפיעל מאָל האָב איך דיר געזאָגט, אז דו זאָלסט דעם טעלער אונטער'ן אלמער נישט ריהרען! דאָס איז מישיאק פאַר מייז!

גישינקע. מישיאק פאַר מייז איז דאָס? איך וועל מיר נעהמען נור אַ שטיקעלע, אַ קליין שטיקעלע.

ב י י ל י ע שפרינגט אויף, מיט עלינקען אויף דער לינקער האַנד, און לויפט צו צו גישינקען. זאָלסט מיר גלייך אוועקשטעלען דעם טעלער! רייסט ביי איהר אַרויס אַ שטיקעל מישיאק פון האַנד, וואַרפט עס אַריין צוריק אין טעלער, שטופּט אונטער דעם טעלער מיט׳ן פוס אונטער׳ן שראַנק און שלאָגט גישינקען איבער די האַנד.

ג י ש י נ ק ע. אָי! אָי!

ב י י ל י ע שטופּט זי אָב פון שראַנק. דאָס איז דאָך סם, דערפון שטארבט מען. איך וועל דיר א טויט מאכען, אז דו וועסט דיך נאָך א מאָל צוריהרען צום טעלער. זיץ אויפ׳ן בעט רוהיג אָדער געה אין גאַס. געהט צוריק אויף איהר אָרט. זי וועט זיך נאָך א מאָל פער׳סמ׳ען, אז אומעדום קריעכט זי.

צ י פּ ע, אַ אידענע פון אַ יאָהר פופציג, מיט צוויי קאָשיקעס, אָנגעלאָדענע מיט עפּעל און מיט באַרנעס, אויף די הענד, קומט אַריין פון דער פאָרהויז־טיר און געהט דורך אין איהר צימער. זי טראָגט אַ גלאַטען פּאַריק, וועלכער זיצט יעצט קרום, אַ ציצען קלייד און קאָפטע מיט אַ גאַרטעל, אויף וועלכען עס הייגגט אַ גרויסע לעדערנע קעשענע.

ג י ש י נ ק ע בעשעפטיגענדיג זיך מיט איהר קוקלע. איך׳ן געהן אויפ׳ן גאַס.

ב י י ל י ע. כאַטש אין כף הקל׳.

ג י ש י נ ק ע נעמט איהר קוקלע און געהט אַרויס.

ב י י ל י ע. זאָלסט מיר דאָרטין נישט אַרומשפּרינגען און נישט שלאָגען זיך, איך וועל דיר צושינדען די הויט! זי טראָגט איבער איהר בליק פון דער אַוועקגעגאַנגענער גישינקע אויפ׳ן שראַנק, שטעהט אויף, געהט צו צום שראַנק, לאָזט זיך אַראָב אויף די שפּיץ פינגער און פעררוקט דעם טעלער. א י ך האָב דאָס גאָר בעדארפט אויפעסען, וואָלט געווזען א סוף צו מיין ביטערען לעבען. זי זעצט זיך צוריק אויף איהר אָרט.

צ י פּ ע קומט אַריין, שוין אָהן די קאָשיקעס, נור די לעדערנע קעשענע איז אַרומגעבונדען אַרום איהר. זי נעמט אַרויס אַ טעפּעל, קוקט אין איהם אַריין און גיסט צו אַ ביסעל וואַסער. הם! עס איז נאָך

גאַנץ רוי, נאַ! שטעלט אַריין דאָס טעפּעל 'ין גערט צוריק אין איהר צימער.

ב י י ל י ע. דער איז אויך אַלץ ווי' פייער! זעצט אַוועק אַוועק עלינקען אין בעט און געהט צום אויוועז. דאָס קינד הערט אָן צו וויינען. זעה אַ טשיקאַוועס, אייזיק. מאָגסט צוגעהן אַ קוק טון. איך זאָג דיר, עס איז א מצוה אַ קוק צו טון. האָט פאַרנאַנדערגערוקט די טעפּלעך, אונזער שטעהט שוין גאָר אויפ'ן פּריפּעטשיק, און איהרען האָט זי אַריינגערוקט אין רעכטען מיטען זשאַר. קום נאָר, אייזיק, טו נאָר אַ קוק. אַז נישט דערהאַרען וועט זי דאָס ביי מיר! עוסק'ט זיך אין אויוועז.

א י י ז י ק בעטראַכט זיין אַרבייט. שלעכט, עס וועט גאָר נישט אַרויסקומען.

ב יי ל י ע שטעלט אַוועק די ווילקע. אַזוי וועט איהר וואַרמעס אויף פאַרטיג ווערען. קערט זיך אום צו איהר אָרט מיט נצחון און נעמט צוריק דאָס קינד אויף די הענד. מיט האַס. און דו שריי נאָר! אַ מינוט טאָר מען איהם נישט אַראָבלאָזען פון די הענד. זעצט זיך און זעצט איין דאָס קינד ביי זיך אין שוים מיט בייזקייט. אין גיכען שלאָפט דאָס קינד איין.

א י י ז י ק לעגט אַוועק די אַרבייט און הערט אָן אַרומצוגעהן איבער'ן צימער. ער בייסט זיך די ליפּען, דריקענדיג זיי מיט'ן ציינגער פינגער פון דער רעכטער האַנד אן די ציין, און מיט דער לינקער האַנד פיהרט ער זיך איבער די שטערן און דאָס האָר.

ב י י ל י ע קוקט איהם נאָך איראָניש. אָט אָ דאָ אָ, אָט אָ דאָ אָ, העהעהע. — מסתמא אַרויסקומען אין צעהן חדשים אַרום ווי די פּרעס, הם. — אויב עס וועט איבערהויפּט אַרויסקומען. — אָט אָ דאָ אָ, אָט אָ דאָ אָ! — גאָר נישט, געמאַכט זיך אַ יום טוב.

א י י ז י ק בלייבט שטעהן. טאָמער וועסטו אַ מאָל אויפהערען צו רעדען? געהט ווייטער.

ב י י ל י ע אויפגעבראַכט. וועסט מיר אפשר פערשטאָפּען דאָס מויל, איך זאָל שוין אַ וואָרט נישט אויסרעדען, האַ?! נאַ, נו, פערשטאָפּ מיר דאָס מויל, פערשטאָפּ, נאַ! „טאָמער וואָלסטו

אויפהערען צו רעדען!" איך בין א נאר, אז איך רעד! געדאַרפט נעמען אָט די גאַנצע מאַכערייַ און צוברעכען ביז א האָר, וואָלט איך יעמאָלט פערשפּאָרט צו רעדען.

א י י ז י ק דריקט די ציין, קנויטשט די שטערן און געהט אום.

ב י י ל י ע. ווענען איך זאָל דאָס דערצעהלען, וועט מען מיך דאָך האַלטען פאר א משגענע, וואָס איך לאָז דאָס גאָר צו! גאָר נישט, מאַכען זיך א יום טוב און נישט געהן דריי טעג צו דער אַרבייט! איך וואָלט זאָגען, אז ער וועט אַריינכאַפּען דערפון די גרויסע גליקען. גאָר נישט! אָבגעאַרבייט אויף דער פּרעס צעהן חדשים נאַכט אין נאַכט — און וואָס? געקראָגען וועלכע צוואַנ־ציג קאַרבאָוואַנצעס און רייך געמאַכט גאָלדינקען! און וואָס האָסטו געהאַט פון דער פּעטליצעס־מאַשינקע? אויף א סך מעהר קעראָסין פערברענט!

א י י ז י ק געהט צו צום טיש און נעמט זיך פאר די רעדלער, אָנ־שפּאַרענדיג זיך מיט'ן קני אָן שטול.

ב י י ל י ע געלאַסענער. מען זעהט, אז עס געהט נישט, וואַרפט מען עס איך ציאָרטו און א מעשה מיט א סוף און מען געהט צו דער אַרבייט, נישט דריי טעג...

א י י ז י ק העבט ווידער אָן אַרומצוגעהן.

שווייגען.

נ אָ ט ע ג אָ ל ד י ן קומט אַריין. איין עלטערער איד מיט פּאות, אַ ברייטען באָרד און געדיכטע אונטערגעשאָרענע וואָנצען; אַ סאַמעטהיטעל אויפ'ן קאָפּף, די הויזען אין די שטיפעל, אַ לאַנגער, שוואַר־צער סיורטוק מיט פעטע פלעקען, צוגעקנעפּט אויף דעם אויבערסטען קנעֿ־פּעל; איבער דעם סיורטוק אַ לאַנגער, אָבגעקנעפּטער שוואַרצער מאַנטעל מיט לאַנגע, ברייטע קעשענעס; אַ ווייסער אָבגעלעגטער קראַגען. אויף דעם קראַגען ליעגט דאָס שוואַרצע שנירעל, אויף וועלכען עס הייגנט זיין קעֿ־שענע־זייגער; אויסערדעם הייגנט דער זייגער אויף אַ שווערער זילבער־נער קייט, וועלכע זעהט זיך אַרויס פון די פערנאַנדערגעעפענטע פּאָלעס. די הענד האַלט ער דאָס רוב אין די קעשענעס און ווען ער רעדט, רוהיג

אָדער העפטיג, שלעפּט ער און ציעהט און וואַרפט אום מיט די פּאָלעס. זיין געזיכט איז אָנגערוקט, ער רעדט ווי ברגז, נור זעלטען אַ וואָרף טוענדיג אַ בליק אויף דעם, מיט וועמען ער רעדט.

א י י ז י ק גיט זיך אַ נערוועזען טרייסעל, ווען ער דערזעהט גאָלדינ׳ען.

ב י י ל י ע קוקט אויף אייזיק׳ען מיט נצחון, ווי זי וואָלט וועלען זאָגען: „אָט האָסטו דיר, נאַ!“

ג אָ ל ד י ן. נאַ, נו, דו שפּאַציערסט דאָך גאָר אַרום.

ב י י ל י ע איראָניש. דאָס בעקלערט ער אַזוי.

ג אָ ל ד י ן. די גאַנצע דריי טעג בעקלערסטו דאָס אַזוי?

ב י י ל י ע. אָט אַ דאָס האָט ער אויסגעמייסטערט. העבט אויף די רעדלעך מיט די העלצלעך און שיט זיי אויס איינציגווייז צוריק אויפ׳ן טיש.

ג אָ ל ד י ן געהט צו צום טיש און בעטראַכט די אַרבייט.

א י י ז י ק געהט אויך צו צום טיש, קוקט אויף גאָלדינ׳ס הענד מיט דער פריערדיגער פערטראַכטקייט, אָבער מיט דעם אויסדרוק פון פערדרוס, וואָס גאָלדין בעריהרט די אַרבייט.

ג אָ ל ד י ן. וואָס איז דאָס אַזוינס?

א י י ז י ק. אַ מאַשינקע.

ג אָ ל ד י ן. אַ מאַשינקע! איך זעה, אַז נישט קיין לאָקשען־ברעט. וואָס פאַר אַ מאַשינקע?

ב י י ל י ע. זאָל ער אַזוי וויסען פון זיין קאָפּ, ווי ער ווייס אליין. פאַרקעט זיך און פאַרקעט זיך...

ג אָ ל ד י ן. דו מוזט דאָך וויסען, וואָס דו מאַכסט. וואָס איז דאָס פאַר אַ מאַשינקע? פאַר טעמליאַקעס?

א י י ז י ק. ווייסט איהר דאָך.

ג אָ ל ד י ן. און ביי דיר זיינען די ווערטער טייער?

א י י ז י ק נעמט אַרויס די מאַשינקע פון גאָלדינ׳ס האַנד און העבט אָן עפּיס צוזאַמענצושטעלען.

ג אָ ל ד י ן קוקט איהם נאָך.

ב י י ל י ע. אָט אַזוי אַ זיטצט ער די גאַנצע דריי טעג און

קוים וואָס מען קריעגט ביי איהם אַרויס אַ וואָרט. איז אויפגעשטאַנען זונטאג גאַנץ פריה מיט אימפעט: איהם איז איינגעפאַלען אַ טייערע זאַך! און נישט איינגעוואַשען זיך און נישט געדאַווענט און געכאַפּט זיך פאַר דער אַרבייט. ער איז דאָך אַזוי משגע ווי זיין טאַטע. איהם אַז עס שפּאַרט עפּיס אָן...

ג אָ ל ד י ן. ניין, ער פלעגט דאָך שטענדיג מייסטערן ביי נאַכט — וואָס איז איהם יעטצט איינגעפאַלען גאָר ביי טאָג און צו דער אַרבייט נישט געהן?

ב י י ל י ע. זאָל איך אַזוי וויסען פון זיין לעבען! טאָג אַזוי ווי נאַכט, די גאַנצע דריי טעג זיטצט ער און פּאָרקעט זיך, שניטצט און מייסטערט, מייסטערט און שניטצט. עס איז איהם נישט אָבצורייסען פון אָרט. און איך וואָלט זאָגען, ער האָט עפּיס דערפון. מיר ווייסען שוין די גרויסע גליקען, וואָס ער האָט אַריינגעכאַפּט פאַר זיינע ערשטע צוויי מאַשינעס.

ג אָ ל ד י ן. נאַ, איך האָב איהם נישט געבעטען. פאַר מיר איז גלייכער, אַז ער זאָל זיטצען און אַרבייטען. ביי מיר איז יעטצט אַרבייט אַריבער און אַריבער און דאָ מוז זיין שטול שטעהן לעדיג. וואָס איז? אייזיק'ען האָט דער טירוף פערדרעהט! ער וויל נישט אַרבייטען? איז אַ מעשה מיט אַ סוף, וויים איך עס, זעץ איך איין אַנדערן אויף זיין אָרט. און איך בין טאַקי געקומען דיר צו זאָגען, אַז אויב דו וועסט היינט־מאָרגען נישט קומען צו דער אַרבייט, זעץ איך איין אַנדערן, איך קאָן נישט וואַרטען. די קונדען וואַרטען מיר אויך נישט.

ב י י ל י ע. איך האָב געוואוסט, אַז דאָס וועלען מיר האָבען פון זיינע מאַשינעס.

ג אָ ל ד י ן בעטראַכט די אַרבייט אין אייזיק'ס האַנד. איז וואָס וועט עס זיין? טאַקי פאַר טעמליאַקעס? קריעכט אייזיק'ען אין די הענד. בעוויז נור, וואָס ווילסטו דאָ מאַכען.

א י י ז י ק יסורים'דיג. איהר וועט דאָ גאָר נישט פערשטעהן. איהר וועט שוין זעהן פאַרטיגערהייט.

ג אָ ל ד י ן. וועט עס דען אַ מאָל פאַרטיג ווערען?

ב י י ל י ע. מסתמא, אז משיח וועט קומען. וועט זיך ציע־הען ווי די פרעס...

ג אָ ל ד י ן. נא, איך האָב מיינס געזאָגט. פון מיינעטוועגען מאָג עס יעטצט דויערן כאָטש וויפיעל צוויי פרעסען. נישט מיין דאגה.

ב י י ל י ע. איך ווייס, אז דאָס איז נישט אייער דאגה. וואָס זאָל עס זיין אייער דאגה? די מאַשינקע וועט סיי ווי סיי צו אייך אָנקומען.

ג אָ ל ד י ן וועגדט זיך אין פיניעס זייט, הערט זיך צו צו בייליעס רעד, מאַכט אַ בעוועגונג עפּיס צו זאָגען איהר, מאַכט מיט דער רעכטער האַנד אין קעשענע, טשמאָקעט מיט די ליפּען, בלינצעלט מיט די אויגען: „נישטאָ, הייסט עס, מיט אַ אידענע וואָס צו רעדען"; דאַן פרעגט ער: נא, ווי געהט עס דיר, פיניע?

פ י נ י ע שטעלט אויף איהם אָן זיין בליק און הערט אָן לאַנג־זאַם צו רעדען. דער הימעל איז געשטאָרבען, די ערד איז געשטאָר־בען, גאָט איז געשטאָרבען...

ג אָ ל ד י ן. שאַ, שאַ, פע, וואָס רעדסטו פאַר א ווערטער! פאַר וואָס לאָזט מען איהם רעדען אַזעלכע ווערטער?

ב י י ל י ע. פאַר אונז איז גאָט געשטאָרבען.

ג אָ ל ד י ן אויפגעבראַכט. וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז עס פאַר א ווערטער? ווי רעדט עס אזוי א מענש?

ב י י ל י ע. עט, אלץ איינס.

ג אָ ל ד י ן. טפוי, אויף מיין וואָרט! ווי־ווי־ווי.... אה, נו! נע.... דערפאַר שטראָפט עס אזוי גאָט...

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען מיט'ן שפּיץ פון איהר קאָפּטי־כעל. אזוי אָדער אזוי, אונזער לעבען איז שוין סיי ווי סיי פער־שפּיעלט.

ג אָ ל ד י ן דרעהט מיט'ן קאָפּ און מיט די אַקסלען. נאַ! געהט צו דער טיר. טיק זאָג איך דיר נאָך אַ מאָל, איך וועל קיין סך נישט וואַרטען. קומסטו נישט היינט־מאָרגען צו דער ארבייט, זעץ

איך איין אַנדערן אויף דיין אָרט. איך־איך־איך... נאַ! קוסט די מזוזה און געהט אַוועק.

שווייגען.

ב י י ל י ע. אָט דאָס וועט נאָך זיין דער סוף, אַז ער וועט אַוועקזעצען איין אַנדערן און מיר וועלען נאָך בלייבען אָהן ברויט.

א י י ז י ק. דו קלאָג נור. ער וועט קיין אַנדערן ניט אַוועקזעצען.

ב י י ל י ע. א ודאי וועט ער קיין אַנדערן נישט אַוועקזעצען! אָהן דיר, הייסט עס, קאָן ער דאָך נישט אויסקומען. ער מוז דיך דאָך שטאַרק האָבען. ווי וועט ער עס גאָר זיין אָהן דיר!

א י י ז י ק אויפהעבענדיג צו איהר דעם בליק, ליידענד און פעסט. נו, וועט ער אַוועקזעצען איין אַנדערן און הער אויף צו ריפּען מיר אויפ'ן האַרצען. איך בין שוין באַלד פאַרטיג. זיי כאָטש אַ ווײַלע שטיל.

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען און רעדט פאַר זיך. אַ מענש האָט זיך אויסגעטאָן פון דער גאַנצער וועלט און וואָלט איהם כאָטש עפּיס אַ האָר אָנהעבען צו אַרען.

שווייגען.

פ י נ י ע העבט אָן לאַנגזאַם אַרומצוגעהן איבער'ן צימער, שטעלט זיך אָב אַ פּאָר מאָל, קוקט אויף די פאַדלאָגע, שטעלט אָן זיין בליק אין די ווייטענים, בעטראַכט דעם אָרום און געהט ווייטער. ענדליך בלייבט ער שטעהן נעבען דער קאמאָד, קוקט אויף איהר אַ ווײַלע און קערט זיך אום מיט'ן רוקען צום אויוועז, שטעלט אָן זיין בליק אויף די פאַדלאָגע און זאָגט לאַנגזאַם אַרויס: געשטאָרבען. דער הימעל. די ערד. די גאַנצע וועלט.

ב י י ל י ע וויינט און רעדט פאַר זיך. וואָלט עס כאָטש געווען אמת, וואָלט שוין געוועזען אַ מעשה מיט א סוף.

פ י נ י ע. און גאָט.

ב י י ל י ע מאַכט אַוועק פערצווייפעלט מיט דער האַנד.

פ י נ י ע. אַלץ איז געשטאָרבען.

ב י י ל י ע. איך בין נאָך ערגער ווי א געשטאָרבענע.

פ י נ י ע. אלץ. טויט.

ב י י ל י ע. אין גיהינום שטעהט מען זיך נישט אויס, וואס איך שטעה מיך אוים.

פ י נ י ע. געשטארבען. געשטארבען.

ב י י ל י ע. אז דער אויבערסטער וואלט מיך צוגענומען צו זיך, וואלט איך דאמאלסט געוואוסט, אז עס איז פראן א גאט אויף דער וועלט.

פ י נ י ע. טויטטט. אלללץ.

ב י י ל י ע. איך וואלט עפים אויסגעלויזט געווארען...

א י י ז י ק בלייך, אויפגערעגט, שווער עטמענדיג, קרעכצענדיג. אך, זאל כאטש א ווײלע שטיל זיין, א ווײלע שטיל זיין! לעגט פערצווייפעלטביידע הענד אויפ'ן ברעג טיש און פיהרט אום מיט די אויגען אין אויסדרוק פון גרויסע יסורים. — באלד דריקט ער איין די שטערן מיט ביידע הענד, אנשפארענדיג זיך מיט די עלענבויגענס אן טיש.

פ י נ י ע הערבט אויף דעם קאפף, בויגט אן דאס לינקע אויער, פערוואונדערט און נייגיעריג צוהערענדיג זיך צו אייזיקס געשריי, און דאן לאזט ער אראב דעם קאפף, ווי ער וואלט עפים בעקלערט, און געהט לאנגזאם צו זיין ארט.

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען.

שווייגען. — הינטער דער וואנד אכצעט און קרעכצט די זאקענ־מאשינע.

ו ו י כ נ ע ד י ק ר ע מ ע ר י ן קומט אריין. א אידענע פון א יאהר פיערציג, אין א העלער ציצענער קאפטע, פון אונטער וועלכער עס שטעקט ארוים פארנט איין אנדערע א טונקעלע, מיט א גרויסען פאר־טוך ארום זיך, איינגעריכט אין מעל, בעדעקט מיט פלעקען פון קעראסין און אויל. אויפ'ן קאפף א גלאטער פאריק פון שווארצע האר, דורך וועלכען עס קריעכען ארויס ערטערווייז איהרע אייגענע שוין גרויע האר. איבער איהר ברייטען מויל ליעגט א זיסער שמייכעל און מיט איהרע אויגען שיעסט זי אין אלע זייטען. די לינקע האנד האלט זי אין דער לעדער־נער קעשענע, וועלכע הייגט אונטער דעם פארטוך, און קלינגט מיט די

מטבעות. גוט מאָרגען אייך!

ב י י ל י ע טרויעריג. גוט יאָהר אייך, וויכנעטשקע!

וו י כ נ ע. איך בין געוועזען ביי דאָבען, זאָג איך מיר, אז מען איז שוין דאָ, דארף מען שוין אריינגעהן צו ביילי׳ען א קוק טון, וואָס הערט זיך נייס.

ב י י ל י ע. אך, נייס.

וו י כ נ ע זעטצט זיך אויפ׳ן שטול בוים טיש לינקס. ווי שטעהט עס מיט זיין ארבייט?

ב י י ל י ע. זאָל איך אזוי וויסען פון איהם.

וו י כ נ ע נעמט אַראָב איין האַנד אייזיק׳ס פון זיין שטערן. רב פאני שעפטעל, איהר ווילט גאָר אפילו נישט א קוק טון אויף מיר? איהר קוקט נישט אויף ווייבער?

א י י ז י ק סטאַרעט זיך צו שמייכלען, עס געלינגט איהם אָבער נישט. ער וויל בעפרייען זיין האַנד.

וו י כ נ ע קוקט זיך אין איהם שאַרף איין און לאָזט אַרויס זיין האַנד.

א י י ז י ק שטעהט אויף און העבט אָן אַרומצוגעהן איבער׳ן צימער.

וו י כ נ ע זעצט זיך איבער אויף זיין שטול. צו ביילי׳ען מיט אַ חאַלבען קול. וואָס איז ער עפּיס אזא צוקראָכענער?

ב י י ל י ע. וואָס איז ער אזא צוקראָכענער, דער משגענער!

וו י כ נ ע. ער איז דאָך עפּיס גאָר א מטושטשער!

ב י י ל י ע. א משגענער ווי זיין טאַטע. אז עס שפּאַרט איהם עפּיס אָן, ווערט ער מטושטש און מבולבל און ווייס נישט אויף וואָסער וועלט ער איז. יעמאָלט מאָג ברענען און ציטערן און ער וועט גאָר נישט הערען.

וו י כ נ ע קוקט נאָך דעם אַרומגעהענדען אייזיק. איין עבירה די שטיפעל, אייזיק.

ב י י ל י ע. איהם ארט טאַקי א סך.

א י י ז י ק, אין געדאַנקען. די שטיפעל זיינען מעהר נישט ווערט.

וויכנע. און אז מען טראַכט שוין אויס מאַשינעס, דאַרף מען דאָך אַלץ זיין אַ מענש. צו בייליען. דעם באַנקיר מאַגיד־סאָנס זוהן טראַכט אויך אויס מאַשינעס. ער איז איין אינזשעניער, האָט זיך געלערנט אין מאָסקווע, און אַלע פּראָפּעסאָרען האָבען געזאָגט, אז דער מענש איז... אַה! ער האָט אויף זיך אַ מורא׳דיגען קאָפּף. און זיינע מאַשינעס, וואָס ער טראַכט אויס, זאָגט מען, זיינען... פּשוט צו משגע ווערען. און ער איז געזונד און פעט, און זיין רויטקייט אין די באַקען איז אויף אַלע מיינע גוטע פריינד געזאָגט געוואָרען. מילך און בלוט. און זיינע מאַשינעס זיינען מסתמא אַ ביסעל בעסערע אויך, הע! צעהנדליגע טויזענדער בעקומט ער פאַר זיי...

ביילע. וואָס איז פראַן וואָס צו רעדען, וואָס? אַ מענש האָט געשטודירט.

וויכנע. ניין, איך זאָג עס אקעגען דעם, אז אָט טראַכט אַ מענש אויך אויס מאַשינעס און איז נישט מטושטש און איז נישט מבולבל און איז אַ מענש מיט אַלעמען צוגלייך.

ביילע. געפונען וועגען וועמען צו רעדען. אין אייזיק׳ס זייט. ער איז אויך מיר אַ מענש.

וויכנע בעטראַכט די אַרבייט אויפ׳ן טיש. וועט ער כאָטש קריגען פאַר דאָס אַ גוטע מטבע?

ביילע. אַ גוטע! ער וועט קריגען אַ גוטע מטבע! ער וועט עס אַריינטראָגען צו גאָלדינ׳קען און וועט נעמען, וואָס יענער וועט געבען.

וויכנע צו אייזיק׳ען. זייט איהר דאָך, זאָלט איהר מיר מוחל זיין, גאָר קיין מענש נישט.

אייזיק געהט אום און זאָגט גאָר נישט.

וויכנע צו בייליען. איז ער דאָך גאָר קיין מענש נישט. ווי קאָן מען דאָס אַזוי זיין? גאָלדין גיט אַ שלעכטען מקח, טראָגט מען אַריין די מאַשינע צו באַשקעוויטשען אָדער לעווינען.

ביילע. הערט, דאָס האָבען מיר אַלע דאָך מיט איהם

גע׳טעג׳עט: „טראָג עס אַריין און טראָג עס אַריין צו מאַשקעווי־טשען אָדער צו לעווינען. וואָס דוקא האָט דיר אָנגעשפּארט גאָל־דינקען?“ און ער — ניין. ער מוז זיי האָבען נעבען זיך. ער אַרבייט ביי גאָלדינג׳ען, מוזען זיינע מאַשינעס דאָרטין אויך זיין. ער קאָן זיך מיט זיי נישט צושיידען.

אייזיק בלייבט שטעהן און לעגט ארויף די רעכטע האַנד אויף די שטערן. באַלד געהט ער צו אויף גיך צום טיש, שאַרט דאָרט אריבער אַלע רעדלעך און קלעצלעך אויף די לינקע זייט, זעטצט זיך און העבט אָן צו ארבייטען. — וויכנע און ביילע בעגלייטען איהם מיט די אויגען.

וויכנע. אָט אזוי אָ, זייט אַ מענש, זעטצט זיך אַנידער און ענדיגט אייער אַרבייט און זעהט בעקומען פאר איהר א גוטע מטבע. די מאַשינקע מאָג כאָטש אַוועקפאָהרען אונטער די הרי חושך. דאָס געלד וועט אייך צוניטץ קומען, נישט קשה. וועט מיר אָבצאָלען, וואָס מיר קומט — איהר ווייסט, אז איהר שטעהט שוין ביי מיר אין זעקס רובעל?

ביילע מיט שרעק. אין זעקס רובעל?!

וויכנע. יאָ, יאָ, אין זעקס רובעל. וואָס דען האָט איהר געמיינט? מאָנטאַג פאר אכטטאָגען, געדיינקט איהר, איז געוועזען פיער רובעל און זיעבציג קאָפּיקעס, געדיינקט איהר?

ביילע. איז שוין זעקס רובעל?!

וויכנע. וואָס דען האָט איהר געמיינט? און איך האָב אייך טאַקי געוואָלט זאָגען, אז איך וואָלט טאַקי וועלען זעהן פון אייך אַ פּאָר רובעל. און טאַקי גאָר אין גיכען. ווארום באַלד וועט שוין זיין זיעבען רובעל און אכט רובעל... וויכנע איז אפילו אַ גוטע און גיט, אָבער באַלד וועט זיך ביי וויכנען אויך אויסנעמען. איך האָב נאָך קיין קלויסטערס נישט אויסגעג׳גנב׳עט. צו אייזיקען. ווען איך וואָלט אויסגעטראַכט מאַשינקעס, וואָלט איך אפשר אויס־געטראַכט אַ געלד־מאַשינקע, אָבער אזוי...

ביילע קוקט זיך איין אין אייזיק׳ען, וועלכער אַרבייט זעהר פלייסיג און הערט דאַכט זיך גאָרנישט. זעהט איהר דאָך, אָט זיטצט ער, אָ, און וואָלט ער כאָטש געהערט.

וויכנע. ער הערט, נישט קשה. קלאַפּט אייזיק'ען איבער'ן אַקסעל. איז ארבייט טאקי, מאכט אויף א גוטע מאשינע, בעקומט פאר איהר א סך געלד און צאָלט אייך טאקי מיט מיר פארנאנדער. שטעהט אויף. נא, און איך וועל שוין יעטצט געהן. שוין א צייט, אז איך בין אוועק פון קראַם. דאָ א ביסעל זיטצען און דאָ א ביסעל זיטצען און אזוי פערפליהט די צייט. נא, א גוטען טאָג אייך!

ביילע. א גוט יאָהר אייך, וויכנעטשקע!

וויכנע טרייסלענדיג אייזיקען. א גוטען טאָג אייך, אייזיק. ענטפערט אָב, אז מען זאָגט אייך א גוטען טאָג.

אייזיק. א גוטען טאָג אייך, וויכנע, א גוטען טאָג!

וויכנע. נא, א גוטען טאָג. געהט אַרויס.

שווייגען.

ביילע ווישט זיך די אויגען. שוין זעקס רובעל. — באלד וועט זי אויפהערען. עס איז א גוטסקייט פון איהר, אז זי האָט אָנגעגעבען אויף אזוי פיעל. — ווייגענדיגער. און די שטעל אויך נאָך אָנווערען. צואווינט זיך.

שווייגען.

אייזיק אַרבייט נערוועז.

ביילע ווערט שטילער און שטילער.

גישינקע לויפט אריין. מאמע, איך וויל עסען.

ביילע טריקענט זיך די אויגען.

גישינקע העבט זי אָן צו ציהען פאר דאָס קליידעל. איך וויל עסען. גיב מיר עפּיס עסען.

ביילע, אַ שטויס טוענדיג זי פון זיך. אוועק פון מיר!

גישינקע דערשראָקען. איך וויל עסען.

ביילע. נא, געה, אונטערן אַלמער שטעהט דער טעלער מיט'ן מישיאַק, נעם און עס דאָס אויף, וועל איך כאָטש פון דיר פטור ווערען.

גישינקע. איך וויל קיין מישיאַק נישט. איך וויל עסען. מישיאַק איז פאר מייז. גיב מיר עפּעס. איך וויל א שטיקעל ברויט. שלעפּט ווייטער ביילען פאַר דאָס קלייד.

ב י י ל י ע. זאָלסט אוועקגעהן פון מיר, הערסטו! גיט זי אַ שטויס.

ג י ש י נ ק ע פאַלט און צואווײנט זיך שטאַרק.

א י י ז י ק לעגט אַוועק די אַרבייט, בלייך, אויפגערעגט, וואַרפט אַ בייזען בליק אויף ביילען, שטעהט אויף, געהט צום שראַנק, נעמט אַרויס דאָס ברויט, שניידט אָב אַ שטיקעלע און גיט גישינקען. נאַ, גי־שינקע, און וויין נישט, באַלד וועלען מיר עסען וואַרמעס. שטעה אויף און וויין נישט. ער העבט זי אויף און געהט צוריק אויף זיין אָרט. ער האַלט אַ ווײלע דאָס געזיכט איןביידע הענד און דאַן נעמט ער זיך וויעדער צו דער אַרבייט.

ג י ש י נ ק ע, אין איין האַנד דאָס ברויט, די אַנדערע אין קע־פעל, געהט צו צו אייזיקען, שפאַרט זיך אָן אָן זיין קני און עסט שלוכ־צענדיג.

ב י י ל י ע ווישט זיך די אויגען, דעם קאָפּף אויסגעדרעהט צו דער וואַנד. זי וועט זיך נאָך אָנווײנען, אז זי וועט באַלד גאָר נישט האָבען וואָס צו עסען. אָי, מיין לעבען, מיין לעבען! ברעכט אויס אין אַ יאמער.

א י י ז י ק אַרבייט צוערשט זעהר נערוועז, דאַן לעגט ער אַוועק זיין אַרבייט מיט אַ שטאַרקען קלאַפּ און שפאַרט זיך אָן אָן ווענטעל פון זיין שטול, קוקענדיג פאַר זיך אין די ווייטענים, מיד און אָבגעמאַטערט, די הענד אַריינגערוקט אין די הויזענקעשענעס.

ב י י ל י ע האַלט איין דאָס ווײנען און טריקענט זיך די אויגען.

ג י ש י נ ק ע וויינט שוין נישט מעהר און עסט רוהיג איהר ברויט.

שווייגען.

ג י ש י נ ק ע. וועלען מיר באַלד עסען וואַרמעס?

א י י ז י ק שווייגט.

ג י ש י נ ק ע. טאַטע, וועלען מיר באַלד עסען וואַרמעס?

א י י ז י ק זעצט זיך אויף. יאָ, גישינקע, יאָ. העבט וויע־דער אָן צו אַרבייטען.

שווייגען.

ג י ש י נ ק ע. טאטע, מאכסט א מאשינקע? — —א גוטע מאשינקע מאכסטו? — — וועלען זיך די רעדעלעך דרעהען? — — וועסט מיר בעווייזען די מאשינקע? נעמט דאָס לאַנגע שטעקעל מיט די לעבעלעך. וואָס איז דאָס, טאטע?

א י י ז י ק. לאָז ליעגען, טשעפּע נישט.

ג י ש י נ ק ע. דאָס איז אויך א מאשינקע? עסט איהר ברויט.

שווייגען.

ג י ש י נ ק ע. וועלען מיר באלד עסען ווארמעס?

א י י ז י ק. יא, גישינקע, יא. שטעה נור רוהיג.

ב י י ל י ע, בייז. געה אוועק פון איהם! וואָס האָסטו דיך אוועקגעשטעלט דורען א קאָפּ?

ג י ש י נ ק ע בלייבט אַ ווײלע שטעהן אָנגערוקטערהייט און דאַן געהט זי אָב פון אייזיקען, העבט אויף איהר קוקלע, זעצט זיך צו נעבען אייזיקען אויף דער ערד, שפּיעלט זיך און רעדט דערביי צו: באלד ווארמעס עסען... דיר אויך געבען... שטיל זיין... באַלד העבט זי זיך אויף און געהט אַרויס.

שווייגען.

צ י פּ ע בעווייזט זיך אין איהר טיר, בלייבט שטעהן און רעדט אַריין אין איהר צימער. עס מוז שוין זיין פאַרטיג. איך האָב דאָך מעהר קיין צייט נישט. געהט צום אויווען, עפענט איהם אויף און וויל אַרײנרוקען אַ ווילקע. זעה, ווער האָט זיך שוין א קער געטאָן? וואַרפט אַ גיפטיגען בליק אין ביילים׳ס זייט. וואָס זאָגט מען דערצו? דאָס איז דאָך... עוסקט זיך אין אויווען. אַבדאַרען זאָלען יענעם די הענד, רבונו של עולם! דאָס איז דאָך א מין רשעות, וואָס פער־לויפט זיך נישט. נעמען און לכתחילה ארויסרוקען מיין טעפּעל גאָר פון פּאַרנט. יעצט געה נעם עס. איך דאַרף שוין אוועקגעהן און דאָס פלייש האָט נאָך נישט אָנגעהויבען צו קאָכען. שטעלט אוועק די ווילקע. איך וואָלט מעהר נישט וועלען וויסען, וועמעס מלאכה דאָס איז.

ב י י ל י ע, מיט כעס. און ווי נעמט מען עס און מע רוקט

פאַרנאַנדער אַלע טעפּלעך און רוקט אַריין אייער טעפּעל אין רעכ־
טען סאַמען זשאַר! ? דעם אַנדערנס טעפּעל דאַרף זיך גאָר ניט
קאָכען ? מיר דאַרפען שוין גאָר קיין וואַרמעס נישט עסען ?

ציפּע, מיט שטעכעדיגער איראָניע, שאָקלענדיג מיט'ן קאָפּ.
אָי, ביילינקע, ביילינקע! מען דאַרף דאָך האָבען אַ האַרץ פון אַ
גזלן...

געליע, אַ מיידעל פון אַ יאָהר פינף און צוואַנציג, אין איין
אויפגעשפּיליעטער ווייסער בלוזע מיט אַ נישט־געענדיגטער זאָק אין די
הענד, בעוויייזט זיך אין ציפּעס טיר. וואָס איז עפּיס שוין ווייטער ?

ציפּע. מיינסטו, אַז דער וואַרמעס איז שוין פאַרטיג ?
וואו, עס העבט זיך גאָר נישט אָן! וואַרום וואו, מיינסטו, איז געֿ
שטאַנען אונזער טעפּעל ? קום זעה אַ טשיקאַווע. איך עפען אויף
דעם אויוועז — דאָס טעפּעל שטעהט אויפ'ן רעכטען פּריפּעטשיק...

ביילע שטעהט אויף און לעגט אַריין עלינקען אין וויעגעל.
עלינקע צושרייט זיך, און זי וויעגט איהם. און איך וועל דאָס אַלע
מאָל אַזוי טון. די אַנדערע זיינען אויך מענשען, דאַרפען אויך
עסען.

דאָבע קומט אַריין. וואָס איז שוין עפּיס דאָ מיט די
טעפּלעך ?

ציפּע. איהר פערשטעהט, איך דאַרף שוין אַוועקגעהן, קום
איך צו צום אויוועז, שטעהט מיין טעפּעל...

ביילע לויפט צו צו דאָבען. האָט פאַרנאַנדערגערוקט
אַלע טעפּלעך, און אַריינגעשטעלט איהר טעפּעל אין רעכטען סאַמען
זשאַר... לויפט צוריק צום וויעגעל און וויעגט.

דאָבע רוקט זיך צו צום אויוועז און עפענט איהם אויף.
זעה, און מיין טעפּעל שטעהט שוין גאָר נעבען זאַסלינקע! מיין
טעפּעל דאַרף זיך שוין גאָרנישט קאָכען.

ביילע, אָנווייזענדיג אויף ציפּען. דאָס איז זי יעצט געֿ
וועזען ביים אויוועז.

צ י פ ע מיט היץ. זאָל איך אזוי לעבען, ווי איך האָב מיך צו אייער טעפעל נישט צוגעריהרט...

ב י י ל י ע, אָבגעהענדיג פון וויעגעל, צו דאָבען. וואָלט איהר זעהן, האָט פערנאַנדערגערוקט אַלע טעפלעך... געהט צוריק צום נישט.

ג ע ל י ע. און ווען זי האָט אריינגעשטעלט דאָס טעפעל אין זשאר, איז וואָס? זי מוז דאָך אַוועקגעהן און איהר זייט א היימישע. איהר דארפט היינט אייזיקען נישט טראָגען עסען. אי־ראָניש. ער זיצט דאָך מיט זיינע מאַשינעס.

ב י י ל י ע, אומגעהענדיג אויפגערעגט נעבען וויעגעל, פעררו־קענדיג דאָס האָר און פערבינדענדיג בעסער דאָס קאָפּטיכעל. די אַנדערע זיינען אויך מענשען, דארפען אויך עסען! צו געליען. און זיינע מאַשינעס זיינען נישט אייער קאָפּוועהטאָג, פערשטעהט איהר מיך!

ד אָ ב ע, בעשעפטיגט מיט איהר טעפעל. איך ווייס מעהר נישט, אז מיין טעפעל האָט זיך נישט אָנגעהויבען צו קאָכען.

ג ע ל י ע שטעכעדיג. זעה, אקאָרסט, ווי זי איז דאָס אויפ־געבראַכט געוואָרען, מען האָט אָנגעריהרט איהר מאַנס מאַשינעס....

ב י י ל י ע. וועגען מיין מאַנס מאַשינעס דארפט איהר נישט רעדען.

ג ע ל י ע. אַי, אַי, אַי...

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע מיט האַנדאַרבייט אין די הענד קומען אַריין פון דער הינטערטיר. הינדע איז אַ מיידעל פון אַ יאָהר איין און צוואַנציג, סאָסיע פון אַ יאָהר זיעבצעהן. הינדע איז קאָקעט פערקעמט. איהר שוואַרצע מיט גרויסע ווייסע פינטעלעך בלוזע און איהר קלייד זיינען שוין היבש אָבגעטראָגען, אָבער געהען צום געזיכט. דער הויכער קראַגען פון דער בלוזע נעמט ענג אַרום איהר האַלז און איז געקנעפעלט לינקס אויפ׳ן אַקסעל. סאָסיע מאַכט נאָך אין אַלץ דער עלטערער שוועס־טער, זי איז נור אַ ביסעל אָבגעלאָזען.

ה י נ ד ע. שאַ, וואָס איז עס פאר א מין חתונה!

ב י י ל י ע, אַלץ נאָך נישט פאַרטיג ווערענדיג מיט איהרע האָר. זי רעדט אויך וועגען זיינע מאַשינעס!

ד אָ ב ע צו די טעכטער. מיר צאָלען שוין גאָר קיין דירה־געלד נישט. אונזער טעפּעל דאַרף שוין גאָרנישט צוגעשטעלט ווערען.

ב י י ל י ע, אָנווייזענדיג אויף ציפּען, דאָס איז זי אַלץ, אַלץ זי. האָט פערנאַנדערגערוקט אַלע טעפּלעך...

צ י פּ ע. זאָלט איהר אַזוי האָבען אייערע הענד...

א ר ק ע ג אָ ל ד י ן בעוויזט זיך אין דער הינטערטיר. אַ בחור פון אַ יאָהר פינף — זעקס־און־צוואַנציג, אָנגעטאָן מעשה פראַנט, געגאָלט, מיט פערדרעהטע וואָנסעלעך, אין אַ גרויעם געהראָק און העלע קאַמאַשען, דער געלער האַרטער קאפעליוש אויף אַ זייט, אַ שטעהקראַגען מיט אַ בונטער קראַוואַטע, אין וועלכע עס שטעקט אַ דימענטענע שפּילקע; אויף די פינגער פון ביידע הענד רינגען, און אין די הענד אַ גראָבער שטאָק מיט אַ גרויסען הירשענהאָרענעם קאָפּף. ער בלייבט שטעהן אין טיר און רופט אויס: אַ הו, אַ הו, וואָס איז דאָס פאַר אַ ירידל! דאָס געשריי פון די ווייבער לעגט זיך. געליע פערשווינדט צו זיך אין צימער, ציפּע נעמט אַרויס דאָס טעפּעל און געהט אַוועק נאָך געליען. דאָבע שטופּט די טעכטער צו דער טיר, נור זיי מאַכען זיך בעשעפטיגט מיט זייער אַרבייט און בלייבען שטעהן. ביילע נעמט אַרויס עלינקען, וועלכער האָט שוין דערגרייכט די העכסטע נאָטען, זעצט איהם אַוועק אויף די לינקע האַנד און קלאַפּט איהם אָן אין די ווייכע טיילען, דאַן לעגט זי איהם אַוועק אויף די הענד און שאָקעלט איהם, אומגעהענדיג איבער׳ן צי־מער. אייזיק בויגט זיך נאָך מעהר איבער איבער זיין אַרבייט.

א ר ק ע, אַריינטרעטענדיג אין צימער, לוסטיג. עס איז דאָך דאָ גאָר פריילעך!

ה י נ ד ע לאַכט און סאָסיע האַלט איהר אונטער.

ב י י ל י ע. אויף מיינע שונאים געזאָגט געוואָרען אונזער פריילעכקייט! אַז גאָט וויל אימיצען שטראָפען, שמייסט ער איהם מיט אַלע בייטשען... טאָמער האָבען נאָך אונז געפעהלט גוטע שכנים...

אַ ר ק ע, וועלכער איז דערווייל צוגעגאַנגען צו אייזיק'ען. און ער זיצט און ארבייט און ס'אַרט איהם גאָר נישט. מאַלאדיעץ! ווי שטעהט עס מיט דיין ארבייט?

א י י ז י ק, שוואַך אַרויסרעדענדיג. איך וויים נאָך נישט.

ב י י ל י ע. דער שד וויים עס. ע ר וויים טאַקי אַ סך זאַכען!

ס אָ ס י ע. אַז ער וואָלט נישט וויסען, וואָלט ער דאָך נישט געאַרבייט.

ב י י ל י ע. דער משוגענער!

א ר ק ע בויגט זיך איבער איבער'ן טיש. בעוויין נור, וואָס מאַכסטו אַזוינס. — דאָס איז פאַר טעמליאַקעס? — העבט אויף אַ רעדעל. וואוהין געהערט דאָס? העבט אויף נאָך אַ טייל און פּאַסט צו צום רעדעל. דאָס געהט אהער? — נו, רב מאָשע, גיב ווערטער.

ה י נ ד ע לאַכט און סאָסיע האַלט אונטער.

א ר ק ע. שטעהסט יעצט שמנה עשרה, טאָרסט נישט רעדען?

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען נאָך מעהר.

ב י י ל י ע. אַנדערע מאָגען רעדען און לאַכען, וויפיעל זיי ווילען, וועט ער זיך דערפון נישט אויסמאַכען. אָט איך זאָל זאָגען אַ וואָרט, וועט ער אויף מיר גלייך אָנפאַלען, ווי אַ משוגענער הונט.

א ר ק ע נעמט אַ קיילעכדיג העלצעל און שפּאַרט ערגיץ אין אַ לאָך פון דער מאַשינקע, וועלכע אייזיק האַלט אין דער האַנד.

א י י ז י ק נעמט עס אַרויס פון ארקעס האַנד, לעגט עס אַוועק און טוט זיך זיינס.

א ר ק ע קוקט זיך ווייטער צו צו דער אַרבייט.

ב י י ל י ע. קיינער שטערט איהם נישט, נור איך שטער איהם.

ד אָ ב ע אין טיר צו די טעכטער. וואָס שטעהט איהר דאַ? איהר האָט קיין שטוב נישט? געהט זעצט אייך ביי אייך אין שטוב און זיצט.

ה י נ ד ע. גוט, גוט. ווענדט זיך צו ביילִיעז, ווייזענדיג איהר איהר אַרבייט. זעהט נור א העמד...

ד אָ ב ע פערשווינדט בורטשענדיג. האָבען זיך אוועקגע־שטעלט....

א ר ק ע. ווארט, ווארט... דאָס נעם אַהער... ניין, דו מאכסט שלעכט. אַך, איך זאָג דיר, דאָס נעם אהער... וואָס ארט דיך, הער מיך, איך זאָג דיר... האַלט אייזיקען מיט דער לינקער האַנד און מיט דער רעכטער נעמט ער די מאַשינקע.

א י י ז י ק מיט איינגעהאַלטענעם כעס און שטאַרק ליידענד. אַך, לאָז צורוה. דו ווייסט נישט, וואָס איך וויל.

א ר ק ע. דו ווייסט נישט, וואָס דו ווילסט, איך פערשטעה שוין גראָד.

א י י ז י ק. ארקע, געה, זעה, איך בעט דיך.

א ר ק ע קלאַפּט איהם איבער'ן קאָפּ. ביזט אַ חמור, האָסט אַ פערשטאָפּטען קאָפּ. צו די מיידלעך. ווי איך בין אַ איד, אַז איך פערשטעה שוין די מאַכערייַ בעסער פאר איהם. ער וואָלט מיך געלאָזען, וואָלט איך עס איהם אויפגעמאַכט אין איינס און צוויי.

ה י נ ד ע קאָקעט. דאָס דוכט זיך אייך נור אַזוי.

א ר ק ע, העזה'דיג. ווילט איהר, וועטען מיר, אז איך בע־ווייז אייך נאָך אַ גרעסערען קונץ.

ה י נ ד ע. דהיינו.

א ר ק ע. צופיעל מענשען אין שטוב.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע ווערען רויט און מאַכען בעשיידענע און בעליידיגטע געזיכטער. הינדע מאַכט מיט'ן מויל און ווענדט זיך צו ביילִיען, ווי זי וואָלט איהר עפּיס וועלען זאָגען.

א ר ק ע קוקט אויף די מיידלעך מיט נצחון און קוועלט, בע־מערקט פּיניען און ווענדט זיך צו איהם שקאָצעוואַטע. נו, רב פּיניע, ווער איז געשטאָרבען?

פּ י נ י ע העבט אויף איהם אויף די אויגען און לאָזט זיי גלייך ווידער אַראָב און רעדט אַרויס שנעל. דער הימעל איז געשטאָרבען.

א ר ק ע. און ווער נאָך?

פ י נ י ע שנעל. די ערד איז געשטאָרבען, גאָט איז גע־שטאָרבען....

א ר ק ע. זייט איהר געוועזען ביי זיין לויה?

פ י נ י ע. געוועזען.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען.

א ר ק ע. וואו האָט מען איהם בעגראָבען?

פ י נ י ע. אין טויטען הימעל.

א ר ק ע. און בעשאָטען?

ב י י ל י ע. אייער טאַטע האָט דאָס געדאַרפט הערען.

א ר ק ע. מיין טאַטע וואָלט דער ערשטער אַריינגעוואָרפען עפּיס אין צדקה־פּושקע, אַז גאָט וואָלט געשטאָרבען.

ב י י ל י ע. סיידען אַזוי. צו די מיידלעך העפטיגער. און וואָס „לאַכעט" איהר? מען מאַג דען גאָר אויסהערען אַזעלכע ווערטער? לאַכען!

ה י נ ד ע לאַכט. ניין, ווי דער אַלטער ענטפערט אָב.

ב י י ל י ע בייז. איז וואָס איז פראַן צו לאַכען פון וואָס א משגענער רעדט?

ד אָ ב ע קומט אַריין, אָנגערוקט. האָבען זיך אַוועקגעשטעלט און שטעהען. געהט צו צום אויוועז.

ב י י ל י ע. יענער רעדט און זיי לאַכען.

ד אָ ב ע צו די טעכטער. וואָס שטעהט איהר דאָ? איך וועל נעמען די ווילקע, וועל איך אייך...

ה י נ ד ע שאַרף. דו ווילסט דאָך עפּיס טון אין אויוועז, טיק טו, וואָס דו ווילסט.

א ר ק ע. די מאַמע קען געבען מיט דער ווילקע, האַ?

ד אָ ב ע נעמט אַרויס דאָס טעפּעל. נו, קומט עסען, קומט. אין טיר. איך גיס שוין אַריין אין טעלער.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע געהען נאָך, אָהן חשק.

א ר ק ע שרייט זיי נאָך. מיט אַ גוטען אַפּעטיט!

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע אין טיר, לאַכענדיג. אַ דאַנק! אב.

ב י י ל י ע. האָבען זיך אַוועקגעשטעלט די...

אַ ר ק ע קוקט ווידער אַריין אין אייזיקס אַרבייט. נו, ווען וועט שוין ביי דיר זיין אַ סוף?

אַ י י ז י ק דריקט מיט די אַקסלען.

אַ ר ק ע. וואָס דריקסטו מיט די אַקסלען, וואָס? דער טאַטע האָט מיך געשיקט זאָגען דיר נאָך אַ מאָל, אַז ער וועט אַוועקזעצען איין אַנדערן אויף דיין אָרט. ער לאַכט נישט. ער מיינט דאָס ערנסט.

אַ י י ז י ק דריקט ווייטער מיט די אַקסלען.

ב י י ל י ע. דריקט מיט די אַקסלען, דריקט ער.

אַ ר ק ע. האָסט ניט וואָס צו דריקען מיט די אַקסלען. היינט אָדער מאָרגען זאָלסטו קומען צו דער אַרבייט. מען דאַרף נישט דיינע מאַשינעס, פערשטעהסטו מיך. און אַז מען וועט דאַרפען, וועט מען אויסקלערען אָהן דיר. זאָלסט קומען אַרבייטען. צו ביילין. איהר זאָלט זעהן, אַז ער זאָל קומען אַרבייטען, מען וועט געוויס אַוועקזעצען איין אַנדערען.

ב י י ל י ע. איך טענ'ע שוין מיט איהם די גאַנצע דריי טעג.

אַ ר ק ע העבט זיך אויף אַוועקצוגעהן. איראָניש. די „מאַשינע", אַז ער וויל שוין, קאָן ער מאַכען ביי דער נאַכט, מאָג כאָטש די גאַנצע נאַכט זיצען.

צ י פּ ע בעווייזט זיך אין טיר מיטביידע קאָשיקעס. זאָלסטו שוין געהן.

ג ע ל י ע בעווייזט זיך אויך אין טיר מיט דער לינקער זייט, צוקנעפּענדיג אויף זיך אַ בלוזע און וואַרפט אַ בליק אויף ארקען. גוט, גוט, זעהסט דאָך, אַז איך טו מיך אָן.

צ י פּ ע שפּריזט ארום בורטשענדיג. נו, איין עסען איז דאָס געוועזען. אַלץ רוי!

אַ ר ק ע זעצט זיך ווידער. צו געליען. וואָס זייט איהר עפּיס ענטלאָפען, פרייליין?

ג ע ל י ע. איך האָב געוואָלט ענטלויפען, בין איך ענטלאָפען.

אַ ר ק ע. מיידלעך ביים איך נישט.

ג ע ל י ע. איך האָב פאַר בייסען קיין מורא נישט, איך האָב אַליין ציינער. פערשווינדט צו זיך אין צימער.

א ר ק ע קלאפט אייזיק'ען מיט'ן עלענבויגען. דו האָסט דאָך עפּיס גאָר נישקשה'דיגע שכנות. מען דאַרף גאָר אָנהעבען ווערען ביי דיר איין אָפּטער אריינגעהער.

ב י י ל י ע. יענמאָלט וועלען זיי שוין גאָר נישט ארויסגעהן פון אונזער צימער.

א ר ק ע דרעהט זיך די וואָנסעלער. בין איך ווירקליך טאקי איין אינטערעסנער קאוואליער?

ב י י ל י ע. אָט ביי זיי מאַכט עס א ודאי אויס — א גאַנץ, איין ענדיג, אבי איין עוף...

א ר ק ע צו אייזיקען. דיין ווייב קאָן גאָר קיין קאָמפּלי־מענטען נישט מאַכען.

ב י י ל י ע שטעכעדיג. איך האָב ליעב צו זאָגען דעם אמת.

ג ע ל י ע אין אַ געלען היטעלע, בלויען קלייד און העלער פּע־לערינע געהט דורך פון איהר צימער, מיט אַ קליינעם פּעקעל אונטערן ארם.

א ר ק ע שטעהט אויף. נו, טאָ זאָלסטו קומען צו דער אַר־בייט. ביזטו מאָרגען אין דער פריה נישטאָ, קאָנסטו זיכער זיין, אז מיר זעצען איין אַנדערן און מאָגסט שוין גאָר נישט קומען. איילט אַרויס נאָך געליען.

ב י י ל י ע בלייבט שטעהן אין דער הינטערטיר, שטאַרק פּעראינ־טערעסירט, ווי זיי וועלען ביידע צוזאַמען ארויסגעהן.

א ר ק ע עפענט אויף די גאַסטיר און לאָזט אַרויס געליען פאָר־אויס: ביטע זעהר, א דאַמע פאָראויס.

ה י נ ד ע און סאָסיע קומען ארויס פון זייער צימער.

א ר ק ע נעמט אַראָב דעם הוט און פערבויגט זיך: גוטען טאָג,

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען. גוטען טאָג, גנעדיגער הערר!

ב י י ל י ע דרעהט זיך אַוועק פון דער טיר מיט כעס און עקעל, אויסשפייענדיג, און שלינגט אַראָב אַ זידעלוואָרט.

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע קומען אַריין.

ב י י ל י ע געהט אום און קוקט אפילו אויף זיי נישט.

ה י נ ד ע. דאָס איז דאָך דער יונגער גאָלדין?

ב י י ל י ע ענטפערט נישט און קוקט נישט אויף איהר.

ה י נ ד ע. אזא מין פראַנט איז ער. גאָר נישט ווי זיין טאַטע.

ב י י ל י ע. זיי זיינען ביידע זעהר גוט. אזא יענע וועלט זיי.

ה י נ ד ע. געגאָלט, גערדרעהטע וועַנסעלעך.... מאַכט אַ בעווע־גונג מיט ביידע הענד איבער דער אויבערסטער ליפּ, גלייך זי וואָלט זיך פערדרעהט די וואָנצען. די שליאַפּע אויף א זייט. מאַכט אַ בעוועגונג מיט ביידע הענד איבערן קאָפּ, ווי זי וואָלט אָנגעבויגט דעם הוט אויף אַ זייט.

ס אָ ס י ע. גאָר מעשה פּריץ.

ה י נ ד ע. מיט רינגען אויף די הענד. האָט איהר געזעהן, וויפיעל רינגען ער טראָגט?

ב י י ל י ע, אונגעדולדיג, בייז. איך האָב אַנדערע דאגות אויפ'ן קאָפּ, ווי צו צוקוקען זיך, וויפיעל פינגערלעך ער טראָגט.

ה י נ ד ע, ווי נישט זי מיינט מען. און וואָס פאר א שטיבע־לעטלעך...

ב י י ל י ע, אויסשרייענדיג. און איהר האָט שוין קיין אנ־דער קאָפּ־וועהטאָג ניט!

ד אָ ב ע בעוויזט זיך אין דער טיר, צו די טעכטער. וואָס האָט איהר זיך שוין ווידער דאָ אוועקגעשטעלט? איהר האָט נישט וואָס צו טון?

ב י י ל י ע. האָבען זיך אוועקגעשטעלט ארומשרייבען, ווי גאָלדינס בן־אָקעל איז אָנגעטאָן. קיין אנדערע דאגות האָבען זיי שוין נישט.

ד אָ ב ע, אַרויסטרייבענדיג די טעכטער. געהט, טוט, וואָס איהר דאַרפט טון, ווארום איך וועל נעמען אַ ווילקע...

ב י י ל י ע. ווי זיי דערזעהן אַ פּאָר הויזען, ווערען זיי פער־ברענטע. געהט אום און שיעסט בליקען אויף אייזיקען.

א קורץ שווייגען.

א י י ז י ק קוקט מיט פערצווייפלונג אויף די מאַשינקע אין זיינע הענד, זיפצט. עס געהט נישט און געהט נישט.

ב י י ל י ע בלייבט שטעהן צווישען טיש און בעט און שיעסט אַרויס: נו, וואָס זאָגסטו איצטער? ער וועט נישט זעצען קיין אַנ־דערען?

א י י ז י ק, אין פערצווייפלונג, קוקט מיט לעבלאָזע אויגען אויף זיין אַרבייט.

ב י י ל י ע שאַרפער. איך זאָג דיר, אייזיק, איך וועל שוויי־גען ביז א צייט...

א י י ז י ק פערצווייפעלטער. עס געהט נישט און געהט נישט.

ב י י ל י ע נאָך העפטיגער. איך וועל כאַפּען דיין גאַנצע מאַ־כעריי און וועל דאָס צוברעכען אויף פּיצ־פּיצ־פּיצלעך. איך וועל דאָס אין פייער אריינוואַרפען. איך...

א י י ז יק ביטער. הם. שאָקעלט פערצווייפעלט מיט׳ן קאָפּ.

ב י י ל י ע. איך וועל דיר בעווייזען, אז איך האָב נאָך אויך א שטיקעל דעה. איך וועל דיך נישט לאָזען טון, וואָס דו ווילסט און מיר זאָלען צושטאַרבען פאַר הונגער. אויף גאָר הויכע טענער: דו הערסט, וואָס איך רעד צו דיר, אָדער נישט?! איך וועל...

א י י ז י ק, בלייך, ציטערנדיג אין גאַנצען קערפּער, מיט צו־גויפגעדריקטע ציין, וואַרפט מיט׳ן גאַנצען כח די אַרבייט אויף דער ערד, שפּאַרט זיך אָן אָן ווענטעל פון שטול, ציעהט אויס די פיס, לאָזט אַריין די הענד אין די קעשענעס און קוקט טופע אויף דעם ברעג פון טיש.

ב י י ל י ע בלייבט מיט׳ן וואָרט אויף די ליפּען און קוקט דער־שראָקען אויף איהם.

פ י נ י ע קוקט אַ ווײַלע אויף די רעדלעך און קלעצלעך, וועלכע זיינען פערפלויגען צו איהם, און העבט אָן לאַנגזאַם אראָבלאָזען זיך צו זיי.

צווייטער אקט.

גאָלדינס ווערקשטאַט. אַ גרויס, ברייט צימער. לינקס צוויי וועב־שטולען, הינטער דעם צווייטען אַ הויכער קאַמין. אין דער רעכטער וואַנד צוויי פענסטער, אונטען מיט נישט־דורכזיכטיגע שויבען. דאָס הינטערסטע פענסטער איז פערשטעלט מיט אַ דריטען וועבשטול. ביים פאָרדערסטען פענסטער שטעהט אַ טיש מיט צוויי שטולען ביי די זייטען. צווישען דעם טיש און דעם וועבשטול שטעהט איזיקס פרעס און פעטלי־צעסמאַשינקע. אין דער הינטערוואַנד די טיר, וועלכע פיהרט רעכטס אין הויף און לינקס אין געשעפט. צווישען דעם קאַמין און דער טיר שטעהט אַ טישעל און אַ שטול צווישען איהם און דעם קאַמין. אין מי־טען צימער, פון פאָרנט, אַ טיש מיט פיער שטולען אַרום איהם. רעכטס פון דער טיר אין ווינקעל שטעהען גרויסע לעדער, אַ פּאָר אַלטע שיי־דען פון שאַשקעס, גרויסע בויגען קאַרדאָן. איבער דער הינטערסטער וואַנד ציעהען זיך פּאָליצעס, אויף וועלכע עס ליעגען אַלערליי קאַרדאָנס, קעסטעלעך, שטיקלעך געוואַנד פון אַלערליי פאַרבען, אַלטע עפּאָלעטען און טרעסען. די פּאָדלאָגע איז שמוציג און בעדעקט מיט שטיקלעך פּאַפּיער, קאַרדאָן, געוואַנד, נאָדלען, גאָלדענע פעדים, פליטערלעך, שטיקלעך גאַלו־נעס א. ז. וו. אויף דעם פאָרנסטען טיש שטעהען פיער געוואַנד־טעצעלעך, אויף וועלכע עס ליגען אָנגעשניטען ווייסע און געלע זילבערנע פעדים און פליטערלעך און עפּאָלעטען, פאַרטיגע און נאָך נישט פאַרטיגע, אויפ׳ן הינטרסטען טיש ליעגען צוגעשניטענע קארדאנס צו טרעסען און רויט און בלוי געוואַנד.

עס איז מיטטאָג־צייט. נעבען טיש אין מיטען צימער מיט׳ן רוקען צו דער טיר זיצט ז על י ג און ענדיגט זיין עסען; פינף־און־צוואַנ־ציג־יעהריג; לאַנגע, נישט פערקעמטע דונקעל־בלאָנדע האָר; אַ גאַנץ קורץ אָבגעשאָרען בערדעל און קליינע וואָנצען; אַ גרוי אויסגענעהט העמד איבער די הויזען, ארומגעבונדען מיט אַ רויטען שנור מיט קוואַסטען. ער ענדיגט

זיין עסען ; פאַר איהם שטעהט אַ טעלער מיט לעפעל, גאָפּעל און מעסער. אויפ'ן פּאָרנסטען האַלב־אָפּענעם פענסטער זיצט ס ע נ ד ע ר, קוקט אַרויס אין הויף און פייפט אונטער. פון זעליג'ס עלטער ; קאַסטאַניען־פאַרביג, מיט אַ שייטעל פּריזירט האָר, ריין געגאָלט, מיט דיקע, פער־דרעהטע רויטליכע וואָנצען ; אין פּאָרהעמד און קראַגען און קליינער קראוואטע, אין וועסט און רעקעל. צווישען דיביידע וועבשטולען לינקס ליעגט מ י כ ל דער אַלטער, גאַנץ גרוי מיט אַ מישונג פון געלע האָר, אָהן אַ ראָק, אין איין ארבע כנפות איבער'ן העמד, וואָס איז אָפען אויף דער ברוסט. ביים הינטערסטען טיש זיצט י אָ ש ק ע, אַ אינגעל פון אַ יאָהר 14—15, דעם קאָפּף אַוועקגעלעגט אויף דער לינקער האַנד, און דרעהט אום אויפ'ן טיש מיט אַ בלייפען, וועלכע ער האַלט אין דער רעכ־טער האַנד. ער טראָגט גרויסע שטיבלעטען פון אַ דערוואַקסענעם. — פון געשעפט הערט מען אָפט דאָס קלינגען פון אַ גלעקעל, וואָס איז צו־געשלאָגען צו דער גאַסטיר.

ז ע ל י ג ענדיגט דאָס עסען, שפּאַרט זיך אָן אָן ווענטעל פון שטול, רייניגט זיך די ציין מיט אַ שוועבעלע, בלאָזט פון זיך און ווענדט זיך צו יאָשקען אויף „דייטשמעריש“, מאַכענדיג איין ערנסט געזיכט. קעלנער, א פלאַשע פּאָרטוויין ! — אבער שנעל, איך קאַנן נישט וואַרטען. אבער, קעלנער !

י אָ ש ק ע, קוים ריהרענדיג זיך. זאַראַז, פּראָשע פּאַנאַ. זוכט אַרויס פון צווישען קאַמין די קעראָסין־פלאַש און ברענגט זי איהם, פויל געהענדיג און שטאַרק קלאַפּענדיג מיט זיינע גרויסע שיך. דאָ האַ־בען זי, שמעקט נור אביסעל מיט קעראָסין.

ז ע ל י ג מאַכט איין אונצופריעדענע מיענע. מיין העהר, וואַס ערלויבען זי זיך ! וועגן זי קיין פּאָרטוויין האבען, דאַ ברענגען זי מיר באָרדאָ אָדער שאַטאַ לאַפּפּיק.

י אָ ש ק ע. שאַדע, לאַ־פּפּוי־איק ? זאַראַז, פּראָשע פּאַנאַ, דאָס האָבען מיר פון דעם בעסטען סאָרטע.

ז ע ל י ג. אבער שנעל !

יאָשקע, שווער און קוים בעוועגליך, שלעפּט אַרויס פון הינטער דעם קאַמין אַ פון בוימאויל שמוציגע ביערפלאַש, פון וועלכער דער אוי־

בערסטער טויל איז אָבגעבראָכען. דאָס וועט איך זעהר געפעלען זיין, פראָשע פאנא.

ז ע ל י ג צושרייט זיך מיט נישט דייטליכע טענער און ענדיגט מיט: לאבוזיע, פסיא קרעוו!

מ י כ ע ל, אויפגעוועקט פון שלאָף. האָ, זעליגעל האָט זיך שוין צושפיעלט.

ז ע ל י ג בלייבט זיצען מיט אַ וויכטיגען ערנסטען געזיכט, דרעהט זיך די וואָנצען און קוקט בייז אויף יאָשקען.

י אָ ש ק ע שטעלט צוריק אַוועק די פלאַש און זעצט זיך אויף זיין אָרט, אָננעמענדיג די פריערדיגע פאָזע.

שווייגען.

ס ע נ ד ע ר פייפט אָב אַ פּאָר מאָל, ווי ער וואָלט עמיצען געגע־בען אַ צייכען.

ז ע ל י ג. נאָ, איך זאָל נישט האָבען מיין וויין נאָכ'ן עסען! נע, מעהר געה איך שוין אין דעם רעסטאָראַן ניכט עסען! שטויסט דעם טעלער פון זיך. קעלנער, צאהלען!

מ י כ ע ל. א פגירה זאָל ער איינעמען, דער קאמעריאנט, ווי ער לאָזט מיר נישט שלאָפען.

ז ע ל י ג דרעהט זיך זיינע וואָנצען מיט אַ שטרענגער מיענע.

ס ע נ ד ע ר שרייט אַרויס פון פענסטער הויך, אָבער איינגע־האַלטען, מאַכענדיג מיט די הענד. וואו האָט איהר געשטעקט? ערשט אָבגעגעסען? א פנים זיעבען געריכטען?

ז ע ל י ג שפרינגט אויף. וואָס? די דיקע? שפרינגט צו צום פענסטער, וואו סענדער זיצט, קוקט אַרויס און העבט אָן צו מאַכען אַלערליי פערבויגונגען. גוטען טאָג, ווי געהט עס? צו סענדערן זי ווערט, דאכט זיך, פון טאָג צו טאָג דיקער.

ס ע נ ד ע ר. נעכטען זייט איהר נישט געוועזען ביי דראָ־ביטשען אין דער טאנץ־שול? ניין? געוועזען? א סך גע־טאנצט?

ז ע ל י ג צו סענדערן. פרעג ביי איהר, וואו איז באשע. שרייט אַרויס מיט איין איינגעהאַלטענער שטימע. וואו איז באשע?

באַ־אַ־שע! — די לאַנגע! אין צווייטען צימער? שיקט זי אהער. אהער שיקט זי — אין דעם זעלבען אָטעם שטילער — אין דיין טאַטען אריין! — פערנומען? יעצט פערנומען?

ס ע נ ד ע ר. לאָז, איך וויל זי רופען אויף היינט פאַר נאַכט אין גאָרטען. שרייט. וואָס האָט איהר היינט ביי נאַכט צו טון?

ז ע ל י ג. בעט זי אויף שבת אין גרויסען וואַלד.

ס ע נ ד ע ר שרייט. טאָ קומט אין גאָרטען. אין דער לאַנגער אַלעע. אין דער לאַנגער אַלעע! אין דער לאַנגער!

ז ע ל י ג העלפט שרייען. אין דער לאַאַאַנגער — אין דעם זעלבען אָטעם שטילער — אין דיין טאַטען אריין מיט דער מאַמען פערבייסען! הויך. און שבת אין גרויסען וואַלד!

ס ע נ ד ע ר שרייט. ניין, שבת צו דראָביטשען.

ז ע ל י ג שלאָגט איהם. אין דר'ערד גען, אין וואַלד איז בעסער. שרייט. אין וואַלד איז בעסער! אמת, בעסער? ניין? צו דראָביטשען? טייטעלט מיט'ן פינגער. באַשע אויך? אויך? איז גוט. טאָ טאַנצען מיר. העבט אָן צו טראָמפּייטען מיט די ליפּען דעם וואַלצער „די דאַנוי װעללען" און טאַנצט. די האַנד אויפגעהויבען און וויגענדיג אין דער לופטען, דעם אונטערקערפער אַראָבגעצויגען און די פּיס אונטערגעבויגען, דרעהט ער זיך איבער'ן צימער, ביז ער טאַנצט צו צום אַלמען מיכעל און פאַלט אויף איהם אַרויף.

מ י כ ע ל העבט איהם אָן אָבצושטויסען און צו בעאַרבייטען מיט די פּיס.

ז ע ל י ג. פּאַרדאָן, פּאַרדאָן... טפּררר! אָי, אָי, אָי.... נישט בריקען זיך, נישט בריקען זיך.

מ י כ ע ל. איך וועל דיר דעם קאָפּ צושפּאַלטען, קאָמעדיאַנט!

ז ע ל י ג אויפשטעהענדיג און אָבשטויבענדיג זיך. ער בריקעט זיך דאָך גאָר. לויפט צו צום פענסטער, וואו סענדער האָט עפּיס אָבגערעדט מיט זיין וויזאַווי אויף די פינגער, און שרייט אַרויס. אָי, איין אַלט פערד האָט מיך ערשט געבריקעט!

מ י כ ע ל מורמעלט. אַ פּגירה אויף איהם.

ז ע ל י ג צו סענדערן. דערווייַלע האָסטו דאָ שוין עפּיס אָב־

געמאכט מיט איהר. העבט אויך אָן צו רעדען אויף שטום־לשון. פון הויף לאָזען זיך הערען אַ סך קולות און געלעכטער און גלייך קומען אַריין בערע, הילֿיע, לייוויק, מלכה און טעמע.

ז ע ל י ג רייסט איבער זיין שטום געשפּרעך און ווענדט זיך צו די אַריינקומענדיגע אין דעם אַלטען גאָלדינס קול. וואָס איז — וואָס איז — וואָס איז פאַר איין אופן? ווי קומט מען אַזוי שפּעט? נאַ, אַז מען געהט אַוועק, ווערט מען גאָר פערפאַלען!

מ י כ ע ל זעצט זיך אויף. אויף אַ מינוט ווערט ער גאָר נישט שטום.

ב ע ר ע, אַ יאָהר 45, מיט אַ גרויסען געלען באָרד, אַ גרויסער, דיקער, פון שנאַפּס קאַרמעזינפאַרביגער נאָז אויף אַ ברייטען קנאָכיגען פּנים, אין אַ לאַנגען, שוואַרצען, פאַר אַלטקייט גרין געוואָרענעם און צו־ריסענעם ראָק, נעמט אַראָב זיין היטעל פון קאָפּף, טוט אָן איין אַלטע, פערשמאָלצענע, שפּיציגע סאַמעטענע יאַרמאלקע, וועלכע ער נעמט אַרויס פון בוזים־קעשענע און מאַכט זיך צו טון נעבען דעם וועבשטול רעכטס.

ה י ל י ע, עטוואָס איבער צוואַנציג, מיט אַ נישט ריין געגאָל־טער מאָרדע, קליינע שוואַרצע וואָנצעלעך, דאָס שוואַרצע האָר קורץ אָב־געשאָרען, אין אויבערהעמד און קראַגען אָהן קראַוואַטע, אָנגעטאָן ריין און גאַנץ. זעצט זיך אַרויף אויף יאָשקעס טיש און נעמט זיך צונויפ־דרעהען אַ פּאַפּיראָס.

ל י י ו ו י ק, מיטען די צוואַנציגער, אָהן באָרד און וואָנצען, דער קאָפּף געדיכט בעוואַקסען מיט דונקעלבלאָנדע האָר, גוטמוטיגע אוי־גען, אָנגעטאָן ריין און גאַנץ אין אַ ווייס־גרויען אנצוג, אויבערהעמד, קראַגען און האַלזטוך, געהט צו צום פענסטער נעבען סענדערן און קוקט אַרויס.

מ ל כ ה, איין עלטערע מיידעל, קאָקעט אָנגעטאָן מיט איין אָב־שטעהענדיגען קאָרסעט, נעמט אַראָב דעם טעלער פון טיש און שטעלט איהם אַוועק אויף אַ פּאָליצע.

ט ע מ ע, אַ יונג מיידעל, מיט אַ ביסעל פער׳חלום׳טען פּנים, בלייבט שטעהן מיט אַ ברייטען שמייכעל נעבען זעליגען.

ז ע ל י ג, אין זיין נייער ראָליע. אַ נייע הויט ציעהט זיך

גאָר אָן אויף זיי, אז זיי דארפען נישט ארבייטען. די געהען אוועק און ווילען גאָר צוריק נישט קומען, און דער — ווייזט מיטביידע הענד אויף מיכלען — לעגט זיך אוועק פּאָפען, איז איהם נישט אויפצוואַ־וועקען, וואָלט ער אָבגעפּאָפּט דעם גאַנצען טאָג. נאַ, פון היינט אָן און ווייטער איז נישטאָ נישט קיין ווארמעס עסען געהן און נישט קיין שלאָפען.

מ ל כ ה. וועט איהר מסתמא העכערען די שכירות, העדר מייסטער?

ז ע ל י ג. וואָס? וואָס? וואָס נאָך וועסטו ווען? שכירות וועל איך אייך העכערן!

ל י י וו י ק און ס ע נ ד ע ר לויפען אָב פון פענסטער מיט געלעכטער.

ז ע ל י ג, שטאַרק פעראינטערעסירט, פאַלט אַרויס פון זיין ראָלע. וואָס איז דאָרטין געוועזען? וואָס איז דאָרטין געוועזען? לויפט צו צום פענסטער, זעהט אָבער גאָר נישט און ווענדט זיך ווידער צו די לאַבענדיגע סענדער און לייוויק. איז די אַלטע צוגעגאַנגען צום פענס־טער? — וואָס לאַכט איהר? רעדט! נעמט ווידער אָן גאָלדינגס טאָן. און די וואָלטען א גאנצען טאָג געשטאַנען ביים פענסטער און איבערגעקוקט זיך מיט מיידלעך! א חברה איז עס! נישט ווערט וואָס די ערד טראָגט זיי.

ל י י וו י ק, אויפהערענדיג צו לאַכען. פערשטעהסט, די אַלטע איז דורכגעגאַנגען, האָט ער...

מ ל כ ה און ט ע מ ע פון נעבען פענסטער. אייזיק געהט, אייזיק געהט! אַלע איילען צום פענסטער. מיכעל שטעהט אויף פון דער פאדלאגע. מען שרייט: ברוך הבא, אייזיק! שלום עליכם, אייזיק.... האָסטו די מאַשינע?

ס ע נ ד ע ר. ער געהט דאכט זיך אָהן א מאַשינע.

ה י ל י ע. ער געהט מיר עפּעס מיט איין אראָבגעלאָזענער נאָז. אַלע שטעלען זיך אויס געגען טיר.

ז ע ל י ג. מיר וועלען איהם מקבל זיין מיט א הורראַ און מיט א מאַרש.

א י י ז י ק קומט אַריין, בלייך, טרויריג, ניעדערגעשלאָגען. אַ פרעהליכער „הורראַ!“ בעגריסט איהם.

ז ע ל י ג העבט אָן צו טראָמפּייטען מיט די ליפּען אַ מאַרש מאַ־כענדיג מיט די הענד ווי אַ קאַפּעלמייסטער.

י אָ ש ק ע און ט ע מ ע זינגען אונטער.

א י י ז י ק געהט אַרויס פון דעם רעדעל נאָך טרייעריגער און ניע־דערגעשלאָגענער און געהט צו דעם פאָרנסטען ווענבשטול לינקס. קעמפפט מיט זיך, נישט צו צושרייען זיך.

ב ע ר ע. וואָס איז עס מיט דיר, אייזיק? — וואו איז דיין נייע מאשינע?

א י י ז י ק ענטפערט נישט.

ה י ל י ע. הפנים, אז מיט דער מאשינע איז עס שוואך.

א י י ז י ק, אַראָבוואַרפענדיג פון זיך דעם קאַפּעלוש, בייז און ביטער. שרייט „הורראַ“, שרייט!

ל י י וו י ק. איז נאָך די מאשינע נישט פארטיג?

ה י ל י ע. איז זי נ אָ ך נישט פארטיג אָדער וועט זי קיינ־מאָל נישט פארטיג ווערען?

ז ע ל י ג. אָדער האָט די פלונית'טע ארויסגעטריעבען פון שטוב?

ס ע נ ד ע ר. אָדער דו ביזט שוין טראָגעדיג מיט אַ נייער מאשינע?

א י י ז י ק, עוסקענדיג זיך ארום דער שטול, בייז. וואָס זייט איהר צוגעשטאנען? וואָס איז עס אייער דאגה?

מ י כ ע ל. טאקי, וואָס? וואָס? וואָס?

ז ע ל י ג. שאַ, אונזער אינזשענער איז נישט צו שפּרעכען. ששש, שטיל.... געהט אויף די שפּיץ פינגער, הויך העבענדיג די פיס.

אַ וועקער קלינגט: צייט צו אַרבייטען. מען צוגעהט זיך צו די פלעצער. זעליג, היליע, מלכה און טעמע ביים מיטעלטיש: זעליג לינקס, מלכה רעכטס, טעמע נאָך הינטען, הילִיע נאָך פאָרנט; סענדער און לייוויק נעבען טיש ביים פענסטער: לייוויק נאָך הינטען, סענדער נאָך פאָרנט; יאָשקע ביים הינטערסטען טיש. מיכעל און בערע בלייַ־

בען נאָך נעבען איזיקען, זיי קוקען זיך אין די בערד פערזאָרגט און רע־ז׳ען נישט קיין וואָרט.

א י י ז י ק זעצט זיך צו דער אַרבייט.

מ י כ ע ל קוקט איהם טרויריג אָן. איז גאָר נישט? — וואָס, א שווערע מאַשינקע? — דאַרף א סך דויערן? אַז ער קריגט נישט קיין ענטפער, זיפצט ער אָב און לאָזט ווידער אַראָב די אויגען אין באָרד.

ב ע ר ע זיפצט אויך אָב. דאַן געהען זיי ביידע צו זייערע וועב־שטולען; מיכעל נעבען איזיקס שטול, בערע צום וועבשטול רעכטס.

א ר ק ע בעוויזט זיך אין דער טיר. בעמערקענדיג איזיקען גיט ער אַ מאַך מיט׳ן קאָפּ ווי: אַהאַ, ער איז דאָ! מאַכט אַ בעוועגונג אַריינצוגעהן אין צימער, דערמאָנט זיך אָבער עפּעס און געהט אַוועק צוריק אין געשעפט.

ז ע ל י ג מיט אַ לוסטיגען זיפץ. אָך, די מאַשינע האָט זיך נים אויסגעמאַשינקעט.

מ ל כ ה. דערווײַלע דריטהאַלבען טעג נישט געאַרבייט.

ה י ל י ע. זאָל זיך איהם נישט וועלען זיין קיין אויס־טראַכטער.

ל י י ו ו י ק. דאָס איז לייכט צו זאָגען. עס ווילט זיך נישט, עס ליעגט שוין אַזוינס אין דעם מענשען. איך ווייס, אַז איך בין געוועזען אַ קליינער אינגעל, האָט זיך מיר שטאַרק געוואָלט ווערען א מאָלער...

ס ע נ ד ע ר. אפשר א מיהלער און מאָלען מיט די ציין?

ל י י ו ו י ק. וואו איך פלעג קריגען א שטיקעל פּאַפּיער, פלעג איך מאָלען: מענשען, סאָלדאַטען, פערד...

ה י ל י ע. זיך הייסט עס.

ל י י ו ו י ק. אין דער היים און אין חדר פלעגט מען מיך שלאָגען מכות אכזריות דערפאַר, ווייל איך האָב גאָר נישט געטאָן און נור געמאָלט. אז מען האָט מיך אוועקגעגעבען צו א שמוקלער, האָב איך געוויינט.

ס ע נ ד ע ר, וויינענדיג. הו־אום.

ל י י ו ו י ק. און יעצט נאָך, אז איך זעה א מאָל א גוט בילד, ווערט מיר אזוי אומעטיג, עס זיצט עפּעס אין מיר און ציעהט און ציעהט.

ז ע ל י ג. אָי, אין מיר אויך.

ה י ל י ע. אָך!

ל י י ו ו י ק. ניין, און איין אנדערס מאָל, ווען איך ליעג אזוי און טראכט, וואָלט זיך מיר געוואָלט אזוי מאָלען....

ז ע ל י ג. און איך וואָלט אזוי געוואָלט זיין איין אקטיאָר.

ה י ל י ע. אפשר א קלאאון אין צירק?

ז ע ל י ג. ניין, טאַקי איין אַקטיאָר. ארויסגעהן אויפ'ן סצענע און רעדען.... ער לעגט אַרויף די לינקע האַנד אויף דער ברוסט, די רעכטע העבט ער אויף אין דער לופטען, פערררייסט דעם קאָפּף און דעקלאַמירט. „ווי ליעב ביזטו מיר, מיין טייער הארץ!“

ס ע נ ד ע ר. אָך, און מיר אויך.

ז ע ל י ג. „דו, ענגעל...“

ט ע מ ע. מיר ווילט זיך טאַקי אויף צו־נ־אמת שפּיעלען אויפ'ן סצענע.

מ ל כ ה. ווי געפעלט אייך די ארטיסטקע?

ה י ל י ע. ווייסט איהר וואָס, פאָרט אייך ביידע צונויף און מאכט — וא טרופּע.

ז ע ל י ג לאָזט זיך פלוצלונג אראָב אויף די קני פאַר טעמען

ט ע מ ע דערשרעקט זיך. אָי!

ז ע ל י ג שפּרייט אויס די הענד. קום אין מיינע ארעמס, דו קרוין פון מיין קאָפּ! מען לאַכט.

מ י כ ע ל און ב ע ר ע בעטראַכטען די סצענע מיט קאָפּף־שאָקלען. הינטער דער טיר דערהערען זיך טריט.

ז ע ל י ג שפּרינגט אויף. — מען אַרבייט.

מ י כ ע ל. א חברה איז דאָס א ביסעל.

ב ע ר ע. אין גם אחד צווישען זיי.

מ י כ ע ל. נישט ווערט וואָס די ערד טראָגט זיי.

ב ע ר ע. לאבוזעס, ליידאקעס.

א ר ק ע קומט אַריין און געהט גלייך צו צו אייזיקען. נו, וואָס הערט זיך מיט דיין מאַשינע?

ז ע ל י ג. האָט זיך ניט אויסגעמאַשינקעט.

א ר ק ע. וואָס? עס קומט טאַקי גאָר נישט ארוים? האָסט דו זי דאָ?

י אָ ש ק ע. דער הערר אינזשענער איז נישט צו שפּרעכען.

ב ע ר ע. דו שווייג, דו!

ז ע ל י ג שלעפּט דעם שטול פון אונטער אייזיקען.

א י י ז י ק אויפגעבראַכט. דו, קאָמעדיאַנט, זאָלסט זיצען רוהיג!

א ר ק ע. אָבער איך האָב איהם גלייך געזאָגט, ווי איך האָב נור א קוק געטאָן אויף זיין מאַכעריי, אז ער האָט נישט וואָס צו זי־צען און רייבען די צייט. איך האָב גלייך בעמערקט, אז עס איז איין עברה זיין טרחה. און אז איך האָב איהם געוואָלט עפּעס בע־ווייזען....

ל י י ו ו י ק. ווער? איהר האָט איהם שוין עפּיס געוואָלט בעווייזען?

א ר ק ע. אויף מיין עהרענוואָרט, אז ער וואָלט מיך געלאָ־זען, וואָלט איך איהם עס געמאַכט אין איינס און צוויי.

ז ע ל י ג קרעהט אויס. קוקערעקו האָן!

י א ש ק ע. א פּטשיק!

ל י י ו ו י ק. ווי לאַנג זייט איהר דאָס געוואָרען אזא מאַכער?

ס ע נ ד ע ר. ער קאָן עסען, קאָן ער.

א י י ז י ק דרעהט אויס דעם קאָפּף צום צימער. פרענגט ביי איהם... האַקט אָב און רעדט נישט מעהר.

ה י ל י ע. נו, נו, גיב ווערטער.

א ר ק ע זעצט זיך אויפ'ן ברעג טיש נעבען זעליגען. אָבער האָט ער מיידלעך שכנות!... געפינט גאָר קיין ווערטער נישט פאַר ענטציקען און מאַכט מיט דער רעכטער האַנד און מיט'ן קאָפּף.

ס ע נ ד ע ר. אָט יעצט הערט מען פון דיר א לעבעדיג וואָרט.

מ י כ ע ל און ב ע ר ע קוקען זיך איבער, שאָקלען מיט די

קעפּף און זיפצען טיעף אָב. — אין געשעפט קלינגט דאָס טיר־גלעקעל.

א ר ק ע לויפט אַרויס.

ז ע ל י ג שרייט איהם נאָך. דוקא ביי די אינטערעסאַנ־טעסטע.

ל י י ו ו י ק. אָבער ווי ער איז עס מיט א מאָל געוואָרען א פערשטעהער.

מ ל כ ה. ער קען דאָך א קאַץ איין עק נישט פערבינדען.

ב ע ר ע. דאָס איז פון די בעל גאוה'ס, וועלכע עס איז גוט צו שלאָגען.

מ י כ ע ל. דער אַלטער אויך אַזוי: ער קאָן אויף אלץ.

מ ל כ ה. נור מיט'ן מויל.

ל י י ו ו י ק. האָט ער דיר טאַקע געוואָלט עפּעס בעווייזען, אייזיק?

מ ל כ ה. ער איז היינט נישט צו שפּרעכען, דער מאַשינענ־מאַכער.

ז ע ל י ג. ניין.

ל י י ו ו י ק. איך שטעל מיר פאָר, ווי ער האָט איהם דאָר־טען גוט דערעסען.

ב ע ר ע. ער קאָן שוין דערעסען.

ה י ל י ע. מיר דערעסט ער נישט.

ט ע מ ע. דיר זאָל ער נאָך דערעסען.

ה י ל י ע. וואָס ווערסטו רויט?

ט ע מ ע. אַז איהר וועט זיך נאָך א מאָלביידע צו מיר צו־ציעפּען, וועט איהר שוין ביי מיר גוט קריעגען.

ז ע ל י ג נעמט אַרום טעמען. וואָס, מיין טעמינקען ציע־פּעסטו? גלעט איהר איבער דער באַק. טעמינקע, דערצעהל מיר, וואָס האָבען זיי געוואָלט פון דיר.

ט ע מ ע שטויסט איהם אָב. לאָזט אָב, קאָמעדיאַנט.

א ר ק ע קומט אַריין.

מ ל כ ה. נו, אויף גיך וועגען די שכנות.

ה י ל י ע. וואָס ווילט זיך איך? צו ארקען. איהר ווילט זיך אויך.

א ר ק ע פערדרייבערט אַ פּאַפּיראָס; ציהענדיג, זי זאָל זיך גוט פערגאַנדערברענגען, געהט ער צו צום מיטעלטיש און זעצט זיך אַרויף אויפ'ן עק נעבען זעליגען. אָבער איך זאָג אייך, עס איז פאַראַן אויף וואָס צו קוקען. ער וואָהנט פשוט אין א גן עדן. צו אייזיקען. ווי הייסט די מיידעל, מיט וועלכער איך בין אוועק?

ז ע ל י ג. מיט איינער איז ער שוין געגאַנגען!

א ר ק ע. אָבער עפ־עפ! ווי הייסט זי, אייזיק? — וואָס ביזטו משגע, אייזיק? קאָנסט נישט ענטפערן? לאָזט איהם אַראָב אַ שטאַרקען פּאַטש איבער דאָס קני. ענטפער, זאָג איך דיר.

א י י ז י ק אַ צוק טוענדיג מיט'ן קערפּער פאַר וועהטאָג, מיט קוים איינגעהאַלטענעם כעס. לאָז מיך צו רוה! האָסטו זי געזאָלט פרעגען....

א ר ק ע. ער מאַכט מיר עפּעס צופיעל קוראַזש.

א י י ז י ק. און זיי מיר נישט קיין פאַני בראַט און פּאַטש מיר נישט איבער'ן קני.

א ר ק ע. צופיעל קוראַזש מאַכט ער מיר עפּעס.

ב ע ר ע און מ י כ ע ל מאַכען מיט די הענד און בעטען איהם שטום, ער זאָל שווייגען.

מ ל כ ה. איך קען דאָך זיינע שכנות. די צוויי שוועסטער, הינדע און סאָסיע — דו קענסט זיי דאָך אויך, טעמע — זיינען גאַנץ שיינינקע. אָבער די אנדערע, די געליע, געפעלט מיר נישט, א גרויס מויל...

א ר ק ע. זי פערשטעהט טאַקי א סך זאַכען. צו מלכה'ן. איהר זייט א שיינע, ווי?

מ ל כ ה. יענע האָט דאָך זומער־שפּרענקלעך אין געזיכט! וואָס זאָגסטו, טעמע?

ט ע מ ע. זאָל איך אַזוי לעבען.

ז ע ל י ג. דאָס האָט ער פערזעהן.

א ר ק ע. אך, געה, זיי ווייסען ביידע א סך וואָס זיי רעדען. אז איך זאָג אייך...

מ ל כ ה. אַט הינדע און סאָסיע זיינען טאַקי שיינע מיידלעך.

א ר ק ע. אז איך זאָג אייך, מען דאַרף ווערען איין אָפטער אריינגעהער צו איהם.

ז ע ל י ג. מאַך א באַל...

א ר ק ע. לכבוד דער מאַשינקע, וועלכע ער האָט נישט גע־מאַכט.

מ י כ ע ל בייז. וואָס? וואָס? וואָס? נאַ־א! דריקט מיט די פּלייצעס.

ז ע ל י ג. און פעררוף אונז אַלעמען.

ב ע ר ע. דו, קאָמעדיאַנט, מאָגסט שוין אויפהערען צו קאַ־לאַטירען.

א ר ק ע. וואָס איך דאָס אייך פאַר א דאגה? ארבייט! וואָס נעמט איהר זיך אָן פאַר אייזיקען?

ב ע ר ע און מ י כ ע ל מאַכען פערצווייפעלט מיט די הענד.

א י י ז י ק איינגעהאַלטען. איך בעט קיינעם נישט פאַר מיר זיך אָנצונעמען. — עס קלינגעלט אין געשעפט.

א ר ק ע לויפט אַרויס.

שווייגען.

ב ע ר ע. דאָס איז א זוהנדעל!

מ י כ ע ל. מ־מ־מ־נאַ־א!

מ ל כ ה לאַכט. איהם געפעלט די געליע! א גרויס מויל, זומער־שפּרענקלעך, לאַנג און דאַר... אַט די שוועסטער...

ז ע ל י ג. איהם געפעלען דאָך אַלע דריי.

ס ע נ ד ע ר. ביי מיר פון מויל אַרויסגענומען.

ה י ל י ע. מיר וועלען זיך פערלאָזען אויף אייזיקס מבינות. אייזיק, וואָס זאָגסטו? מיט אונז מאָגסטו דאָך רעדען. האַ? ווי? דאָס איז דאָך זעהר וויכטיג?

מ י כ ע ל. זאָל אייך שוין זיין גענוג, גענוג זאָל אייך שוין זיין! ד ע ר אויף! ארקעס קאָמפּאַניאָן!

שווייגען.

זעליג, סענדרע, מלכה, טעמע און יאַשקע זינגען, אַלע בעזונדערע ניגונים.

סענדער, איבעררייסענדיג דאָס זינגען. אייזיק, דיין פּלונית׳טע געהט.

מלכה לאָזט זיך צום פענסטער. טאַקי, און זי טראָגט...

זעליג גיט איהר אַ שטאָך מיט אַ נאָדעל און איילט צוריק אויף זיין אָרט.

מלכה שרייט אויס. אי! קוקט זיך אַרום. ווער האָט מיר אַ שטאָך געטאָן, האַ? — — איך זעה שוין, אז דאָס איז זעליגעל. העבט איהם אָן צו שלאָגען.

זעליג אבבארענדיג זיך. וואָס? וואָס? ווער האָט אייך געשטאָכען?

ביילע קומט אַריין. אין די הענד אַ טעפּעל איינגעבונדען אין אַ טיכעל, וואָס איז נאָס פון דעם טעפּעלס אינהאַלט. אויף איהר „גוט מאָרגען“, ענטפערט מען איהר: „גוט יאָהר“, „גוט מאָרגען“, „באָן זשור“, „דיען דאָברי“.

אייזיק און הילע שווייגען.

ביילע, צוגעהענדיג צו אייזיקען. נאַ, איך האָב דיר געבראַכט דעם וואַרמעס. זאָלסט עסען, זאָלסטו, הערסטו! — ביטער. נעם שוין און עס. — — נאָך ביטערער. הער מיך שוין אויף צו פּוילען.

אייזיק שטיל. איך וויל נישט עסען.

ביילע פערצווייפעלט. ווי הייסט, דו ווילסט נישט עסען! פון וואָס ביזטו זאַט, פון וואָס?

טעמע. איז ער גאָר אָוועקגעגאַנגען אָהן וואַרמעס?

ביילע. אָהן וואַרמעס! און אַזוי האָט ער עפּיס גענגעסען? איז אויפגעשטאַנען, ווי עס איז נור געוואָרען ליכטיג און גענומען זיך צו זיין אונגליקליכער מאַשינע, האָט ער נאָך גאָר נישט אין זיין מויל געהאַט. צו אייזיקען מיט טרערען. נעם און עס, נעם!

ב ע ר ע. מאַך דיך נישט נאַריש, אייזיק. נעם און עס. וואָס איז דאָס פאַר איין אופן? פע, ד׳לעבען!

ב י י ל י ע ווײנט. די גאַנצע דריי טעג אזוי: נישט גע־שלאָפען און נישט געגעסען און נור געוועזען בעשעפטיגט מיט זיין אונגליקליכער מאַשינע. צו אייזיקען. ווערסטו עסען צו נישט?

א י י ז י ק ווי פריער. איך וויל נישט עסען.

ב י י ל י ע. נו, זאָגט איהר שוין אליין, קאָן מען עס איבערטראָגען? יאמערט. איך קאָן עס שוין נישט איבערטראָגען.

מ ל כ ה. וואָס אַרט איך, אז ער עסט נישט. פששש, מיך וואָלט דאָס טאַקי א סך אַרען.

ב י י ל י ע. ווי הייסט, א מענש עסט נישט א גאַנצען טאָג.

ב ע ר ע לעגט אַוועק די אַרבייט, געהט צו צו אייזיקען און נעמט איהם אָן פאַר די האַנד. נו, זיי נישט קיין נאַר, לעג אַוועק די אַר־בייט און וואַש דיך און עס.

אי י י ז י ק. אַך, לאָזט מיך, איך קאָן נישט עסען.

ב ע ר ע. ווי הייסט, דו קאָנסט נישט עסען? וואָס איז דאָס פאַר ווערטער? שיק נאָך א שנאַפּס, נעם א ביסעל בראַנפען, ווערסטו קענען עסען. געה, יאַשקע, ברענג איהם א שנאַפּס.

ב י י ל י ע האַלט איין דאָס וויינען. שיק טאַקי נאָך א שנאַפּס.

א י י ז י ק. איך האָב קיין געלד נישט און וויל קיין שנאַפּס נישט.

ב ע ר ע. געלד אויך א זאַך. וועט זיך מסתמא ביי ווערען געפינען. רב מיכעל, האָט איהר וואָס?

מ י כ ע ל דריקט מיט די אַקסלען. א גראָשען נישט.

ז ע ל י ג קערט אויס די קעשענעס און פייפט; קלאַפּט היליען מיט׳ן פוס. דו האָסט דאָך מסתמא?

ה י ל י ע. ביזט ביי מיר געוועזען אין קעשענע?

ל י י וו י ק. איך קאָן דיר לייען, אייזיק. נעמט אַרויס אַ רובעל. איך קאָן דיר לייען דעם גאַנצען רובעל.

ב י י ל י ע נעמט ביי איהם דעם רובעל; צו אייזיקען. ווערסטו שיקען נאָך א שנאַפּס?

ב ע ר ע. נישטאָ וואָס צו פרעגען. געה, יאָשקע, ברייננ א סאָראָקאָוואושקע.

י אָ ש ק ע קוים ריהרענדיג זיך, נעמט דאָס געלד. סמיר־נאָווקע?

ב ע ר ע. סמירנאָווקע, סמירנאָווקע, מאַך עס נור אויף גיך. שטופּט איהם ארויס און רעדט פערגניגט. אָט אַזוי אָ, וועסט נעמען א שנאַפּס, וועסט פרעהליכער ווערען און וועסט עסען. זעצט זיך צו דער אַרבייט און רעדט, צופריעדען מיט זיך אַליין. א שנאַפּס איז די בעסטע סגולה. ביי מיר איז עס די ערשטע זאַך. דאָס, יענעס, קאָפּ־וועהטאָג, הארצוועהטאָג — א שנאַפּס און פאַרטיג. ווענדט זיך צו אייזיק'ען. און דו זאָלסט טאַקי קיין נאַר נישט זיין און אריינקע־רען די גאַנצע סאָראָקאָוואושקע, וועסטו בעסער עסען.

ב י י ל י ע. שוין פון דריי טעג, אז ער האָט כמעט ווי גאָר־נישט געגעסען. איך וויים גאָר נישט מיט וואָס ער האָט געלעבט.

מ ל כה. מיט דער מאַשינקע.

ב י י ל י ע. סיידען מעהר נישט ווי מיט דער אונגליקליכער מאַשינקע.

ז ע ל י ג. און וואָס האָט זיך אויסגעלאָזט מיט דער מאַשינ־קע? נישט געמאַכט זי?

ב י י ל י ע. וואו מאַכען! געאַרבייט און געאַרבייט, די גאַנצע דריי טעג האָט מען איהם נישט געקאָנט אָברייסען פון טיש און פּלוצלונג כאַפּט ער און גיט זי א וואָרף, אז־ז־ז, עה...

ל י י ו ו י ק שטאַרק פערוואונדערט. הם!

ב י י ל י ע. עס האָבען אין מיר גענומען ציטערן אַלע אברים, הענד און פיס. א פערטרייסעלטע בין איך געבליעבען. און ער איז געבליעבען זיטצען מיט אויסגעלופּעטע אויגען...

מ ל כ ה. א משוגענער.

ל י י ו ו י ק. נע־־ע, דאָס איז דוקא נישט משוגעת. דאָס איז... דאָס איז...

ב י י ל י ע. וואָס איז עס? לאַכט איראָניש. נישט קיין משוגעת איז עס!

א י י ז י ק. טו מיר א טובה און געה א היים.

ב י י ל י ע ווארפט אויף איהם א בייזען און דערשראָקענעם בליק. ניט קיין משוגעת איז עס!

ב ע ר ע. געהט טאקי א היים, וועט זיין א סך גלייכער. ווינקט איהר, זי זאָל געהן.

מ י כ ע ל ווינקט אויך.

ב י י ל י ע גרייט זיך צו אַוועקצוגעהן, בעליידיגט. איך מעהר נישט מאך איהם שטענדיג איינג. בייז. זאָלסטו עסען, משוגענער!

ב ע ר ע. ער וועט שוין עסען, געהט א היים, וואָס ארט איך. וועט נעמען א שנאפס און וועט עסען.

ב י י ל י ע. און זאָלסט ברייגנען דאָס טעפּעל.

ב ע ר ע. גוט, גוט, וועט שוין ברייגנען.

ב י י ל י ע אין טיר. משוגענער! געהט אַוועק.

מ י כ ע ל. א אידענע בלייבט א אידענע.

מ ל כ ה. איך האָב נאָך געקענט די ביילייען מיט אכט יאָהר צוריק, אז זי איז נאָך געוועזען א מיידעל. אָה, איז זי געוועזען א לעבעדיגע זאך! איצט ווי זי זעהט א ביסעל אוים. מען קאָן דאָך אויף איהר נישט א קוק טון.

ב ע ר ע. און ווי האָט ער אויסגעזעהן מיט אכט יאָהר צוריק! א משוגענער אפילו איז ער שטענדיג געוועזען, אָבער אזוי איז דאָס געוועזען...

י אָ ש ק ע קומט אַריין מיט בראַנפען.

ב ע ר ע לעגט אַוועק די אַרבייט, געהט איהם ענטקעגען, נעמט ביי איהם צו דאָס פלעשעל מיט דעם רעסט פון רובעל און וועגדט זיך צו אייזיקען. נא, וועסט נעמען א ביסעל בראַנפען און וועסט עסען, וועסטו ווערען גאָר א נייער מענש, דער אמאָליגער אייזיק. נעמט אַראָב אַ גלעזעל פון פּאָליצע. טאָמער האָסטו פערגעסען דעם אמאָליגען אייזיק, וועל איך דיר דערמאָנען. געדענקסט אונטער שטאָדט, אין קאראבאנאָווקע? גיסט אָן דאָס גלעזעל, קוקענדיג מיט תאוה אויף דעם פליסענדיגען געטראַנק. געדענקסטו, ווי דו... נא, נעם, נו... נא, נעם דאָך. שטעלט אַוועק דאָס פלעשעל, נעמט אייזיקס הוט

און טוט איהם אָן אייזיק'ן אויפ'ן קאָפּף. נאַ, נו, מאַך אַ ברכה און טרינק. נעמט ווידער דאָס פלעשעל. נעם דאָך, אייזיק, זיי נישט קיין נאַר. אייזיק, זעה.

מ י כ ע ל. אייזיק, פע! לאָז דיך נישט בעטען. נעם און טרינק און עס. וואָס מאַכסטו דיך נאַריש, וואָס?

ב ע ר ע, אונטערטראָגענדיג דאָס גלעזעל צו אייזיקס ליפּען. טרינק, זאָג איך דיר, פערד!

ז ע ל י ג. אַז נישט, טרינקט ער אויס.

א י י ז י ק וויל אָבקעהרען דעם קאָפּף און פלוצלונג כאַפּט ער דאָס גלעזעל און קערט עס אין זיך אריין.

ב ע ר ע פערפאָלגט מיט אַ תאוה'דיגען קוק יעדע בעוועגונג אייזיק'ס און די בעוועגונג פון דעם שנאַפּס. ער טשמאָקעט מיט די ליפּען, מאַכט אַ קרום געזיכט, ווי ער וואָלט געפיהלט די קיהלקייט און ביטערקייט פון דעם שנאַפּס. אָט אַזוי ביזטו אַ מענש, אָ. אָט אַזוי האָב איך דיך האָלט. נעמט דאָס לעדיגע גלעזעל ביי אייזיקען. און נאָך איינס. העבט אָן אָנגיסען און שמעקט דאָס בראַנפען. און טאַקי גלייך.

א י י ז י ק האַלט איין זיין האַנד. פינסטער. גיט מיר דאָס פלעשעל. נעמט ארויס דאָס פלעשעל פון בערעס האַנד, שטעלט עס צו צו די ליפּען און טרינקט עס אויס אויף איין מאָל.

ב ע ר ע, וועלכער האָט אַרויסגעלאָזען דאָס פלעשעל אָהן חשק, קוקט נאָך יעדע בעוועגונג, אויסציעהענדיג דעם האַלז. ווען אייזיק ווערט פאַרטיג מיט'ן פלעשעל, נעמט ער עס ביי איהם צו און טראָגט איהם אונטער דאָס גלעזעל. און יעצט שוין דאָס ביסעל אין גלעזעל, וועט זיין אַ פאָלנע מאָס. — ווילסט נישט? נו, טיק יעצט עסען. שטעלט אַוועק דאָס גלעזעל מיט'ן פלעשעל און רוקט צו דאָס טעפּעל מיט'ן ברויט. טיק יעצט עסען.

א י י ז י ק שפּאַרט זיך אָן מיט ביידע הענד אויפ'ן וועבשטול און בעהאַלט דאָס געזיכט אין די הענד.

ב ע ר ע. עסען, עסען, אייזיק. אָבער גלייך. דאָס עסען איז שוין קאַלט...

א י י ז י ק לעגט אַוועק דעם קאָפּף אויף די לינקע האַנד.

ב ע ר ע. נאַ, וואָס האָסטו דיך אַוועקגעלעגט? איך זאָג דאָך דיר, גלייך עסען. וויל איהם אויפהעבען.

א י י ז י ק שטופּט איהם אַוועק מיט דער פרייער האַנד.

ב ע ר ע בעליידיגט. נאַ, פון מיינעטוועגען ליעג. איך הייס דיר עסען, דו ווילסט נישט, טיק טו, וואָס דו ווילסט. נעמט דאָס פלעשעל, בעטראַכט עס, קוקט תאוה'דיג אויף דאָס ביסעל בראַנפען אין גלעזעל.

ה י ל י ע. נו, בערע, לחיים!

ב ע ר ע. עס נישט. איך וועל מיך מיט דיר מעהר נישט עוסק'ן. געהט צו צו זיין שטול.

ל י י ז ו ו י ק. עס דאָך, אייזיק. דו מוזט דאָך פערעסען.

ב ע ר ע בעליידיגט. אזא פערד האָב איך גאָר אויף מיין לעבען נישט געזעהן.

ז ע ל י ג. מיר דוכט, אז ער וועט גאָר איינשלאָפען.

מ י כ ע ל. זאָל ער שלאָפען, דאָס איז דאָס בעסטע.

ב ע ר ע. נע־ע! איך ווייס, אז איך נעם אַ ביסעל בראַנ־פען, בין איך... ווער איך... ציעהט זיך אויף מיר אָן אַ נייע הויט. און ער האָט דאכט זיך אויף געקאָנט אריינגיסען! נע־ע, איך ווייס גאָר נישט, וואָס מיט איהם איז געוואָרען.

ל י י ו ו י ק צו זעליגען. שלאָפט ער טאקי איין, זעליג?

ז ע ל י ג. דאכט זיך. טרייסעלט איהם. אייזיק, דו שלאָפסט?

ל י י ו ו י ק. קאָמעדיאנט!

ה י ל י ע זינגט. „שלאָף מיין פויגעלע, מאַך־זשע צו דיין אויגעלע..."

מ י כ ע ל. נאַ, אַ חברה!

ט ע מ ע. דאָס עסען וועט דערווייַלע קאַלט ווערען. שפּרינגט אויף. איך וועל עס אריינטראָגען צו אידע'ן און אריינשטעלען אין אויווען.

א י י ז י ק זעצט זיך אויף און נעמט ארויס זיין טאַשענטיכעל.

ט ע מ ע מיט שרעק. זעה, ער האָט דאָך געוויינט!

ל י י ו ו י ק, ב ע ר ע, ז ע ל י ג, מ ל כ ה שפּרינגען אויף פון זייערע ערטער מיט איין אויסגעשריי: געווינט! טרעטען צו איהם צו און קוקען אויף איהם מיט שרעק.

מ י כ ע ל דרעהט אויס דעם קאָפּ און זאָגט אַרויס מיט אַ טאָן פון ביטערקייט, אונצופרידענהייט און עקעל: געווינט.

ה י ל י ע און ס ע נ ד ע ר קוקען נייגיעריג פון זייערע ער־טער און טוען זייער אַרבייט.

י אָ ש ק ע טרעט אָב פון זיין טיש און קוקט נייגיעריג, מיט דעם קלייפּענזיל אין דער האַנד.

ב ע ר ע. ביזט דאָך עפּעס גאָר קיין מענש נישט. פּע, אויף מיין וואָרט. ווען איך וואָלט געוואוסט, אז אסור, אויב איך וואָלט דיך צוגערעדט צו טרינקען. ביזט דאָך עפּעס גאָר קיין מענש ניט.

ה י ל י ע. זאָל ער געהן א היים און אויסשלאָפען זיך.

ב ע ר ע. געה טאַקי א היים און שלאָף דיך אויס. וואָס ווינסטו? פּע, אויף מיין וואָרט, עס איז גאָר א בושה און א חרפּה. געה פּאָלג מיך א היים. וועסטו היינט אויך נישט ארבייטען, מילא. זאָל דוכטען, אז דו זיצסט נאָך איבער דיין מאַשינע. געה, געה, נא, און דאָ האָסטו דעם רעסט פון רובעל. נא, נעם צו. זעהסט, איך לעג דיר איהם אריין אין קעשענע. איז עס א גאנצע קעשענע? בעטאַפּט די קעשענע. א גאנצע. נו געה.

א י י ז י ק לאָזט זיך ווידער אַראָב אויף די האַנד. זיין גאַנ־צער קערפּער טרייסעלט זיך פון דעם שטילען געוויין.

ל י י ו ו י ק. אָבער, אייזיק, ביזט דאָך טאַקי...

ב ע ר ע. אָה, דאָס ערשטע מאָל אויף מיין לעבען מאַכט זיך מיר דאָס צו זעהן.

ה י ל י ע צו סענדערן. זעה נור, טעמע ווינט אויך.

ט ע מ ע טריקענט די אויגען. הילינקע, דו האָסט דאָך א גזלניש האַרץ.

ל י י ו ו י ק. ציטערענדיג אייזיק׳ן. אָבער אייזיק, אַך, פּע....

א י י ז י ק. לאָזט מיך, לאָזט מיך, איך מוז... איך מוז...

ב ע ר ע, ציעהענדיג אייזיק׳ן. וואָס מוזטו, וואָס? מוזט גאָר נישט. געהערט עפּעס ווערטער, ער מוז גאָר וויינען.

א י י ז י ק בייז. לאָזט מיך צו רוה!

ב ע ר ע מאַכט מיט דער האַנד. נאַ, העב זיך אָן מיט א משגענעם. מען צוגעהט זיך אויף די ערטער.

ל י י ו ו י ק, טרויעריג. הם!

ב ע ר ע. דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבען...

מ ל כ ה. פע, איך קאָן נישט זעהן, אז אַ מאַנסביל וויינט.

ז ע ל י ג גערירט. נע־ע־ע!

ט ע מ ע נעמט דאָס טעפּעל און געהט מיט איהם אַרויס.

שווייגען.

א י י ז י ק ווערט שטילער און שטילער און בלייבט צולעצט רו־היג ליעגען אויף זיין האַנד. מען קוקט זיך אָפּט אום אויף איהם.

ג אָ ל ד י ן קומט אַריין, געהט אין אייזיק׳ס זייט, מאַכט מיט׳ן קאָפּף. נאַ, וואָס ליעגט ער עפּעס?

מ ל כ ה. ער האָט ערשט געוויינט.

ג אָ ל ד י ן. געוויינט? וואָס ער האָט עפּעס געוויינט? וואָס פון זיין מאשינע האָט זיך גאָר ניט אויסגעלאָזען? וועקט אייזיק׳ן. דו, אייזיק, וואָס האָסטו געוויינט? שטעה אויף. דער־זעהט די בראַנפען־פלאַש. ווער האָט עס געטרונקען? דאָס האָט ער געטרונקען?

מ ל כ ה. ער האָט נאָך גאָר נישט געגעסען, האָט מען איהם געהייסען נעמען אַ ביסעל בראַנפען.

ג אָ ל ד י ן. האָט ער זיך הייסט עס פּשוט אָנגעשכור׳ט. טע! צוערשט האָט מען איהם נישט געקאָנט ארויסטרייבען פון שטוב, ווייל ער האָט זיך געפּאָרקעט איבער אַ שטיקעל מאשינע און יעצט, אַז ער איז שוין געקומען ארבייטען, האָט ער זיך אָנגעזויפען ווי אַ חזיר און ליעגט.

א י י ז י ק מאַכט אַ נערוועזע בעוועגונג, גיט אַ העב דעם קאָפּף און לעגט איהם גלייך אַוועק צוריק.

ג אָ ל ד י ן. ביזטו שכור, טאָ געה אַ היים און לעג זיך שלאָ־פען. איך דארף דאָ קיין שיכורים נישט. — וואו איז טעמע?

א י י ז י ק העבט זיך לאַנגזאַם אויף. איהר זייט אין כעס, וואס איך האָב אייך נישט געבראכט אַ דריטע מאשינע?

ג אָ ל ד י ן. פערד! איך דארף דיך אויף כפרות מיט דיינע מאשינעס צוזאמען. — — וואו איז טעמע, וואו?

מ ל כ ה. דאָ איז געוועזען זיין ווייב און האָט איהם געבראכט זיין ווארמעס, האָט טעמע ארויפגעטראָגען דאס טעפעל, עס זאָל ניט קאַלט ווערען, צו אידע'ן.

ג אָ ל ד י ן. מעהר האָט זי שוין נישט וואָס צו טון, ווי מיט זיינע טעפלעך...

א י י ז י ק. אז איך וואָלט אייך געבראכט די מאשינע, וואָלט איהר נישט אזוי אין כעס געוועזען.

ט ע מ ע קומט אריין.

ג אָ ל ד י ן. וואוהין געהסטו ארום, וואוהין? דו דארפסט זיצען און ארבייטען און ניט עוסק'ן זיך מיט זיינע טעפלעך. איך האַלט נישט פון זיינעטוועגען קיין משרתים.

א י י ז י ק מיט קוים איינגעהאַלטענעם כעס. איך האָב זי נישט געבעטען.

ט ע מ ע. דאָך אַ ווײַלע נור געדויערט. עס וואָלט דאָך קאַלט געוואָרען דאָס טעפעל.

ג אָ ל ד י ן. אַ מינוט אויך נישט. ער מעג עסען קאַלטע אָדער גאָר נישט עסען, דאָס איז נישט דיין דאגה. דו דארפסט זיצען און ארבייטען.

א י י ז י ק. אזוי שטארק האָט אייך געאינטערעסירט מיין מאשינקע?

ג אָ ל ד י ן צושרייט זיך. איך דארף דיך אויף כפרות מיט דיין מאשינקע, האָב איך דיר שוין איינמאָל געזאָגט, פערשטעהסטו מיך! דו קאָנסט שוין...

א ר ק ע איילט אריין. וואָס האָסטו זיך דאָ אזוי צושריען?

ג אָ ל ד י ן. איז געקומען, האָט זיך אָנגע'שכור'ט....

א י י ז י ק   אַ קלאַפּ טועגדיג מיט דער האַנד אַן וועבשטול. איהר זאָלט מיר אויפהערען מיט דעם „אָנגעשיכור'ט", פערשטעהט איהר מיך צו נישט!

ג אָ ל ד י ן   בלייבט שטעהן מיט איין אָפּענעם מויל. אַלע רייסען איבער די אַרבייט.

א ר ק ע. טע, טע, טע, ער איז דאָך טאַקי גאָר שטאַרק אין כעס.

א י י ז י ק. מיר דאַרפט איהר נישט רעדען וועגען אָנשיכור'ן זיך. דאָס רעדט אייער ארקען.

ג אָ ל ד י ן. דו עזות מחוצף פּנים! דו שטיק שייגאַץ!

מ י כ ע ל   און   ב ע ר ע   רינגלען אַרום גאָלדינען.

ל י י וו י ק   און   ז ע ל י ג   האַלטען אָב אייזיקען.

מ י כ ע ל. הער אויף, נאָטע, זעהסט דאָך.

ל י י וו י ק. בערוהיג דיך, בערוהיג דיך, אייזיק.

א ר ק ע. וועגען מיר דאַרפסטו נישט רעדען!

ב ע ר ע. ארקע, אך, נע־ע...

ל י י וו י ק   צו אייזיקען. בערוהיג דיך, בערוהיג דיך.

ג אָ ל ד י ן. דו וועסט שוין ביי מיר מעהר נישט ארבייטען.

א י י ז י ק. איך טראַכט עס שוין. אָבער איהר וועט מיר צוערשט אָוועקגעבען מיין פּרעס מיט מיין פּעטליצעס מאַשינקע.

א ר ק ע   שטעלט אָן די האַנד צום אויער. וואָס, וואָס זאָל מען דיר אָוועקגעבען? איך האָב נישט געהערט, חזר איבער נאָך אַ מאָל.

ג אָ ל ד י ן. דיין פּרעס מיט דיין מאַשינקע? פאַר דיין פּו עס מיט דיין מאַשינקע האָט מען דיר בעצאָלט גוט געלד.

א י י ז י ק   מאַכט אַ בעוועגונג.

ל י י וו י ק   און   ז ע ל י ג   האַלטען איהם אָב.

ז ע ל י ג. רוהיג, רוהיג.

ג אָ ל ד י ן. זיינע מאַשינעס זאָל איך איהם אָוועקגעבען! זיינע איז עס. אַז איך האָב דיר בעצאָלט, זיינען זיי מיינע, נישט דיינע.

א ר ק ע. ז יין פרעס און ז יין מאשינקע! די מורא'דיגע ערפינדונגען, גרויסע קאפיטטיק! האסט בעוויזען, וואס דו קאנסט. געפארקעט זיך און געפארקעט זיך דריי טעג...

א י י ז י ק. גרויסע קאפשטיק — — דו קאנסט בעסערע?

א ר ק ע. פששש... אבער וואו איז דיין נייע מאשינע?

א י י ז י ק. איך פרעג ביי דיר, דו קאנסט בעסערע?

א ר ק ע. אבער דיין נייע מאשינע וואו איז?

ג א ל ד י ן. וואס רעדסטו מיט איהם? געה, יאשקע, רוף שמערלען. זאג איהם, אז דער שטול איז לעדיג. ער קאן שוין קו־מען זעצען זיך ארבייטען. — אט וועט זיין גענוג צו רעדען.

י א ש ק ע. מאכט לאנגזאמע הכנות.

א י י ז י ק שטעהט אויף, קנעפט זיך צו דעם רעקעל, און העבט אן לאנגזאם צו געהן צו דער טיר, בעגלייט פון די איהם בערוהיגענדע לייוויק און זעליג. פלוצלונג גיט ער זיך א לאז צו דער פרעס, העבט זי אויף, ווארפט זיך ארויף אויף די פעטליצעס־מאשינע און טרעט זיי מיט די פיס, אז עס פליהען שפענדלעך און רעדלעך, צורעדענדיג דערביי. יעצט קאן איך געהן, יעצט קאן איך געהן.

ל י י וו י ק, ז ע ל י ג, ב ע ר ע ווילען איהם אבהאלטען.

ג א ל ד י ן. געהט רופט א גאראדאוואי, געהט רופט. ארקע, געה נאך א גאראדאוואי.

א ר ק ע. היליע, געה נאך א גאראדאוואי.

א י י ז י ק טרעט נאך מיט די פיס. יעצט קאן איך געהן. רייסט זיך ארויס פון די הענד און געהט ארויס ווי מעגליך רוהיג.

ג א ל ד י ן און א ר ק ע ווארפען זיך נאך איהם. מען האלט זיי אב.

ג א ל ד י ן. זאל מען געהן נאך א גאראדאוואי, זאל מען געהן.

א י י ז י ק פון הויף. נא דיר! א שטיין פליהט אין פענס־טער מיט גרויסער קראפט, צוברעכט אלע שויבען און טרעפט ארקען אין זייט. פון עולם רייסט זיך ארויס איין „אך!“

א ר ק ע. ער האט מיך גע'הרג'עט!

ג א ל ד י ן. א גאראדאוואי!

דריטער אקט.

א י י ז י ק'ס ו ו אָ ה נ ו נ ג. שפּעט אין אבענד, אויפ'ן טיש ברענט אַ קליין לעמפּעל מיט אַ שטאַרק פעררויכערטען גלאָז. אין צימער איז האַלב־דונקעל. עס זעהען זיך נור די שאטענס, די שוואַרצע סילו־עטען פון אַלץ, וואָס געפינט זיך דאָ.

ג י ש י נ ק ע זיצט אין פאָרנסטען בעט און וויינט מיד. מאַמע, מאַמע.

פ י נ י ע שטעהט איבער איהר און ברומט אונטער. געשטאָר־בען, געשטאָרבען.

ג י ש י נ ק ע בייז. נישט געשטאָרבען! מ אַ מ ע נישט געשטאָרבען! דו ביזט געשטאָרבען!

פ י נ י ע. אַלע געשטאָרבען. טויט.

ג י ש י נ ק ע וויינט שטאַרקער. ניין, נישט געשטאָרבען!

פ י נ י ע. געשטאָרבען. טויט. דער הימעל. די ערד. און גאָט. און גאָט. בעגראָבען אין טויטען הימעל. בעשאָטען מיט דער טויטער ערד. און אַלץ איז קאַלט און פינסטער. און קאַלט. און פינסטער...

ג י ש י נ ק ע. מאַמע־ע־ע! וואו די מאַמע?

פ י נ י ע. געשטאָרבען. אַלע געשטאָרבען.

ג י ש י נ ק ע צושרייט זיך אויפ'ן קול. ניין, נישט געשטאָר־בען! נישט געשטאָרבען! די מאַמע איז נישט געשטאָרבען!....

ג ע ל י ע קומט אַריין פון איהר צימער, און באַלד נאָך איהר ה י נ ד ע פון איהר צימער. ביידע זיינען אָנגעטאָן אין אונטעררעק און איינגעוויקעלט אין גרויסע פאַטשיילעס.

ג ע ל י ע צו פיניען. וואָס שטעהט איהר און שרעקט זי? געהט אין אייער רוה. צו גישינקען. ווייִן דאָך נישט, גישינקע. די מאַמע וועט באַלד קומען.

פ י נ י ע גערט לאַנגזאַם אָב און זעצט זיך אויף זיין אָרט. פון צייט צו צייט לאָזט ער אַרוים וויינענדיגע טענער.

ה י נ ד ע. וואָס האָט זי זיך אַזוי צושריען?

ג י ש י נ ק ע וויינט. וואו איז די מאמע?

ג ע ל י ע. דער אַלטער האָט זיך אַוועקגעשטעלט איבער איהר...

ג י ש י נ ק ע. נישט געשטאָרבען?

ג ע ל י ע. ...און...

ה י נ ד ע צו גישינקען. די מאמע וועט באַלד קומען.

ג ע ל י ע. זי ווערט צוריסען שרייענדיג.

ה י נ ד ע. עפּעס איז נישט גלאַט מיט אייזיקען. גאָלדין האָט איהם געמוזט איינשפּארען. אָבער וואָס קומט זי נישט?

ג י ש י נ ק ע וויינט. די מאמע קומט נישט.

ג ע ל י ע. לעג דיך שלאָפען, גישינקע, די מאמע וועט גלייך קומען. מיר וועלען זיצען לעבען דיר, גוט?

ג י ש י נ ק ע. איך וויל די מאמען.

ג ע ל י ע, איינלעגענדיג זי און אַוועקזעצענדיג זיך נעבען איהר. אַט אַזוי ליעג, גישינקע, מיר וועלען זיצען לעבען דיר. זעהסט, אָ, הינדע האָט זיך אויך געזעצט. און די מאמע וועט באַלד קומען.

ה י נ ד ע. שלאָף, גישינקע, שלאָף.

ג י ש י נ ק ע אַ ביסעל רוהיגער. די מאמע נישט געשטאָרבען.

ג ע ל י ע. וואָס עפּעס די מאמע געשטאָרבען? די מאמע איז נישט געשטאָרבען.

ג י ש י נ ק ע. נישט געשטאָרבען?

ג ע ל י ע. ניין, ניין, נארעלע. די מאמע איז נישט גע־שטאָרבען. שלאָף.

ה י נ ד ע. דער אַלטער מאַכט אַלעמען קראַנק מיט זיין „שטאַרבען".

ג י ש י נ ק ע. דער טאַטע אויך נישט געשטאָרבען?

ג ע ל י ע. שלאָף, שלאָף, גישינקע. קיינער איז נישט גע־שטאָרבען.

ה י נ ד ע. ווער וויס, וואָס מיט אייזיקען איז? איהר האָט דאָך געהערט, וואָס עס האָט זיך היינט צו טון אין ווערקשטאַט? ער האָט געוויינט...

ג ע ל י ע. חברה האָט איהם אַ פריער אָנגעטרונקען.

ג י ש י נ ק ע. ווען וועט קומען די מאַמע?

ג ע ל י ע. וועט באַלד קומען. שלאָף דערווייל.

ה י נ ד ע. ...און האָט צובראָכען זיין פּרעס מיט דער פּעטלי־צעס־מאַשינע.

ס אָ ס י ע קומט אַריין, אין אונטעררראָק און יאקע, די הענד צו־נויפגעלעגט אויף דער ברוסט. עס פריערט זי. נו, וואָס הערט זיך? טרעט צו נעהנטער צום בעט. זעה, דאָס איז גאָר געליע. איך האָב גע־מיינט, אַז דו רעדסט דאָ מיט ביילען. איז נאָך ביילע אַלץ נישטאָ?

ג ע ל י ע. נישט ביילע, נישט אייזיק.

ס אָ ס י ע. אַ מאָדנע זאַך.

ג י ש י נ ק ע צו סאָסיען. די מאַמע נישט געשטאָרבען.

ה י נ ד ע. וואָס דאָרטין האָט זיך אַ ביסעל צו טון!

ג י ש י נ ק ע צו סאָסיען. און דער טאַטע אויך נישט גע־שטאָרבען.

ג ע ל י ע. שלאָף, שלאָף. אַז דו וועסט נישט שלאָפען, ווע־לען מיר אַוועקגעהן.

ג י ש י נ ק ע. ניין, נישט אַוועקגעהן.

ג ע ל י ע. טיק שלאָף. קראַצט איהר אין קאָפּ און זינגט שטיל אַ ליעד.

ה י נ ד ע. שרעקליך האָט דאָרטין געמוזט זיין. מיט אַ גרויסען שטיין האָט ער צושלאָגען עטליכע שויבען...

ס אָ ס י ע. דו רעצעהלסט פון אייזיקען?

ג ע ל י ע. דערפאַר רעכען איך, אַז גאָלדינקע האָט איהם גע־ווים איינגעזעצט.

ה י נ ד ע. עס קאָן זעהר זיין. פון גאַס געוויס איהם צו־גענומען.

ס אָ ס י ע טרייסעלט זיך. בררר... ווי דער בן־אָקעל איז עס

פריער אריינגעפאלען אין שטוב מיט'ן גאראדאָוואָי, אריינגעקוקט צו אונז אין צימער...

ג ע ל י ע. און צו אונז אויך.

ה י נ ד ע. עס האָבען מיר געטרייסעלט הענד און פיס.

ג ע ל י ע. איך האָב איהם געוואָלט געבען מיט עפּיס אין קאָפּ...

ה י נ ד ע. א בן'אָקעל!

ג ע ל י ע. א לאבוז עפּיס.

ה י נ ד ע. סאר א מין פּראנט. געגאָלט, געדרעהטע וועג־צעלעך, די שליאפּע אויף א זייט, מיט רינגען אויף די פינגער...

ס אָ ס י ע טרייסלענדיג זיך. און ווי ער איז דאָס אָנגעטאָן!

ג ע ל י ע. אין דער פריה, אז מיר זיינען ביידע ארויס פון שטוב, איז ער צוגעשטאנען צו מיר, וואוהין געה איך און איך זאָל איהם געבען טראָגען דאָס פּעקעל, און וואָס טו איך און ווען שפּאַ־ציר איך...

ה י נ ד ע. איהר האלט איהם פאר א שיינעם? איך האלט איהם נישט פאר קיין שיינעם. די אויגען זיינען עפּיס...

ג ע ל י ע. און וואו שפּאַציר איך און מיט וועמען שפּאַציר איך. און אלץ מיט אזעלכע בעוועגונגען און פערבויגונגען... קריכט איהם נאָך: טע־טע־טע און טע־טע־טע...

ס אָ ס י ע צו הינדען. ווייסט, נאָך וועמען ער זעהט אויס?

ה י נ ד ע טראַכט אַ ביסעל. נאָך וועמען?

ס אָ ס י ע. נאָך קאָפּעליאָוויטש'ען.

ה י נ ד ע. פּאָ, קאפּענע שמערל, עס העבט זיך אפילו נישט יענער איז העכער, האָט בלאָנדע האָר...

ס אָ ס י ע. יא, אָבער עפּיס... די נאָז... די ליפּען...

ה י נ ד ע. אי, געה, דו ווייסט נישט, וואָס דו רעדסט.

ג ע ל י ע. און ביז וויכמאנס טיר — איך בין געגאנגען צו וויכמאנען אָבטראָגען זאָקען — איז ביז וויכמאנס טיר האָט ער מיך בעגלייט. איך האָב מיך פון איהם נישט געקאָנט אָבציעפּען.

ה י נ ד ע. און דערצו איז ער אזא מין גראָבער יונג.

ס אָ ס י ע. פע, רעדט אַזעלכע גראָבע זאַכען.

ג ע ל י ע. מיר האָט ער גראַד קיין גראָבע זאַכען נישט גע־רעדט. ער וואָלט שוין פון מיר געלייזט. אָבער אַלץ אַזעלכע קאָמפּ־לימענטען געמאַכט. קרימט איהם וויעדער נאָך. טע־טע־טע און טע־טע־טע. „דאַס פריילײן איז אַזוי קלוג, דאָס פריילײן איז...“ מען קלאַפּט אין גאַסטיר. זיי שפּרינגען אויף.

ה י נ ד ע. מסתמא ביילי ע.

ס אָ ס י ע געהט אויפּעפענען די טיר, טרייסלענדיג זיך. ברררר, בררר...

ה י נ ד ע. איך וואָלט שוין אַזוי וועלען וו־כען, וואָס טוט זיך מיט אייזיק'ן.

ס אָ ס י ע שרייט אויס. אַי!

ז ע ל י ג, אין פּאַרהויז. שאַ, שרעקט זיך נישט. איך בין געקומען זעהן, צו איז אייזיק שוין אין דער היים.

ס אָ ס י ע קומט אַריין, געהענדיג אויף הינטען.

ז ע ל י ג נאָך איהר. ער טראָגט יעצט אַ שוואַרץ רעקעל איבער דעם אויסגענעהטען העמד.

ג ע ל י ע און ה י נ ד ע פערריכטען זייער טואַלעט. אַלע דריי מיידלעך שטעלען זיך צוזאַמענגעדריקט אין אַ קאָקעטער פּאָזע, זו־כענדיג פּאַר זייערע שלעכט פערדעקטע גליעדער אַ שיינע שטעלונג.

ז ע ל י ג. איז ער שוין געקומען?

ה י נ ד ע. ניין, ער איז נאָך נישטאָ.

ג ע ל י ע. און ביילי ע איז נאָך אויך נישט געקומען.

ז ע ל י ג. מסתמא זוכט זי איהם נאָך. איך בין געוועזען ביי עטליכע בעקאַנטע, דורכגעגאַנגען עטליכע גאַסען — מען הערט איהם נישט און מען זעהט איהם נישט.

ג ע ל י ע. דער מענש, אויב מען האָט איהם נישט איינגע־זעצט, האָט זיך געוויס אַ מעשה אָנגעטאָן.

ס אָ ס י ע. דאָ איז געוועזען גאָלדינס בן'אָקעל מיט אַ גאַ־ראַדאָוואָי.

ז ע ל י ג. איך ווייס. און וואָס מיר האָבען איהם אָריינ־האַלטען!

ה י נ ד ע. אריינגעפלויגען... מאַכט נאָך ארקען. „וואו איז ער?! אייזיק זאָל מיר שוין זיין! איך וועל איהם..."

ס אָ ס י ע. און האָט איהם אומעדום געזוכט.

ז ע ל י ג. ארקעלע האָט געוואָלט מאכען א ביסעל קוראזש. מאַכט נאָך ארקעס שטימע. „וואו איז ער?! איך וועל איהם!"...

ס אָ ס י ע, צו די אַנדערע. אוי, טאקי אזוי האָט ער געשריען.

ז ע ל י ג. צו איך קען איהם! מאַכט נאָך ארקעס בעוועגינגען:. „וואו איז ער? אייזיק זאָל מיר שוין זיין! איך וועל איהם!..."

אַלע לאַכען.

ס אָ ס י ע, צו די אַנדערע. אָבער טאקי פונקט אזוי.

ז ע ל י ג. איהר האָט איהם דאָ, דאכט זיך, היינט אין דער פריה אויך געהאַט?

ג ע ל י ע מאַכט איין איראָנישע בעוועגונג מיט דער האַנד און דריקט צוזאַמען די ליפּען. געהאַט די עהרע.

ז ע ל י ג. און מיט איינער פון איך איז ער געגאַנגען.

ג ע ל י ע מיט דערזועלבער בעוועגונג און מיט אַ געמאַכטען שמאָלץ. מיט מיר אליין.

ס אָ ס י ע צו די אַנדערע. אָבער ווי מען ווייס עס אַלין.

ז ע ל י ג. ער האָט שוין געוואָלט ווערען איין אָפּטער אריינ־געהער ביי אייך.

ה י נ ד ע. נאָך וואָס האָט אונז געפעהלט.

ג ע ל י ע איראָניש. מען דאַרף איהם טאקי נויטיג האָבען.

ז ע ל י ג. איז ער דען א מיאוסער קאוואַליער?

ג ע ל י ע. אַ שיינהאָץ!

ה י נ ד ע. פּע, עפּיס אזוינע אויגען.

ז ע ל י ג. ער נעמט דאָך אזוי אוים ביי מיידלעך.

ג ע ל י ע שאָקעלט מיט'ן קאָפּ און דריקט צוזאַמען די ליפּען. מ־מ־מנא!

ה י נ ד ע. ער?!

ס אָ ס י ע קוקט אויף די אַנדערע און לאַכט פּאַר פערוואונ־דערונג.

ג ע ל י ע. ער איז צוגעשטאַנען צו מיר אין גאַס, האָב איך נישט געוואוסט, ווי פּטור צו ווערען פון איהם.

ז ע ל י ג שאָקעלט מיט'ן קאָפּ. אך, ארקע, ארקע, א מפּלה אויף דיר...

ס אָ ס י ע. איך וואָלט שווערען, אז עמיץ טאַפּט די טיר. די טיר ווערט געעפענט.

ז ע ל י ג. יאַ, עמיץ קומט. זיי מאַכען אַ פּאָר שריט צו דער טיר.

ב ע ר ע קוממ אַריין. ער זעהט אויס אומעטיג און פערזאָרגט, ווי ער וואָלט זיך געפיהלט שולדיג אין דעם פאָרגעקומענעם.

ז ע ל י ג. גאָר בערע!

ב ע ר ע. זעליג! קוקט זיך אַרום. איז אייזיק שוין גע־קומען?

ז ע ל י ג. נישטאָ נישט אייזיק און נישט זיין ווייב.

ב ע ר ע. זי לויפט מסתמא ארום. און ער איז נישטאָ? ליעגט מסתמא ערגעץ־וואו א שיכור'ער.

ג ע ל י ע. אויב גאָלדין האָט איהם נישט ארעסטירט.

ב ע ר ע. מיט א שעה צוויי צוריק, אַ זייגער ניין, איז ער נאָך געוועזן ביי ריבה שיינין אין שיינק.

ז ע ל י ג. פון וואַנען ווייסט איהר עס?

ב ע ר ע. איך האָב איהם אומעדום געזוכט, בין איך שוין פערגאַנגען צו ריבה שיינין אין שיינק אויך.

ה י נ ד ע. דאָס איז דאָך דאַכט זיך אין עק שטאָדט.

ז ע ל י ג קלאַפּט בערען איבער'ן אַקסעל. אָ, וואו א שיינק איז, ווייס ער שוין!

ב ע ר ע. פערד! איך בין אריינגעגאַנגען זעהן, צו איז איי־זיק דאָרטין נישטאָ, פערד! — און ער איז דאָרטין טאַקי געוועזן, איז אָבגעזעסען א פּאָר שעה, מיט קיינעם א וואָרט נישט גערעדט און געטרונקען. זיי זאָגען, אַז ער איז געזעסען אַזוי אָנגערוקט.

זיי האָבען געמיינט, אז דאָס איז א משוגענער. פון דאָרטין איז ער אוועקגעגאנגען שטארק בעטרונקען. וואוהין, ווייסען זיי נישט.

ז ע ל י ג. מוז מסתמא ליעגען אין א קאנאווע.

ה י נ ד ע קאָקעט. פּ־פּע.

ס אָ ס י ע טרייסעלט זיך. בררר.

ז ע ל י ג. איז אייך קאלט?

ס אָ ס י ע. אזוי עפּיס... בררר...

ז ע ל י ג. א יונג מיידעל דארף נישט קאלט זיין.

ה י נ ד ע. פּטור, זי פריערט שטענדיג.

ס אָ ס י ע. איך ווייס נישט, מיר איז עפּיס... בררר...

ב ע ר ע, וועלכער איז געשטאַנען פערטראַכט מיט די אויגען צו דער פּאָדלאָגע. און ווייטער ווייס איך נישט, וואו צו זוכען. איך בין געוועזען אין נאָך עטליכע שיינקען...

ז ע ל י ג. זעלבסטפערשטענדליך.

ב ע ר ע מיט פערטראַכטונג. טפו, קאָמעדיאנט! די גאַסטיר ווערט געעפענט.

ב י י ל י ע לויפט אַריין. וואָס? ער איז שוין דאָ? בע־מערקט גלייך, אַז אייזיק איז נאָך נישטאָ. נאָך נישטאָ? צוואוויינט זיך. ער האָט זיך א ודאי עפּיס אָנגעטאָן. רבונו של עולם, איין אומגליק איז מיר...

ה י נ ד ע. ניין א זייגער האָט מען איהם נאָך געזעהן ביי ריבה שיינין אין שיינק.

ב ע ר ע. א זייגער ניין איז עס געוועזען. פון דאָרטען איז ער אוועקגעגאנגען א בעטרונקענער. וואוהין, ווייס איך נישט. איך האָב איהם געזוכט.

ז ע ל י ג. איך האָב איהם אויך געזוכט. נור די שטאָדט איז דאָך נישט קליין.

ב י י ל י ע דורך טרערען. איך בין אויסגעוועזען אומעדום. איך האָב געמאַכט אַזאַ סקאַנדאַל ביי גאָלדינען. איך האָב מיך געוואָרפען אויף דר'ערד און געשרי'ען מיט בענומענע קולות: אייזיקען זאָלען זיי מיר אוועקגעבען, זיי זאָלען מיר זאָגען, וואו איז

אייזיק. די אַלטע האָט מיר געשוואָרען מיט טויזענדער שבועות, אַז זיי האָבען איהם נישט אַריינגעזעצט. יאמערט, פערברעכענדיג די הענד. ער האָט זיך געווים עפּיס אָנגעטאָן, ווי לעב איך גאָר אויף דער וועלט!...

ג ע ל י ע. אָך, ניין, ער ליעגט ערגיץ אַ בעטרונקענער.

ה י נ ד ע. ערגיץ אין אַ קאַנאַווע.

ס אָ ס י ע. ברור.

ב י י ל י ע קלאָגט. שיין איז מיר, גוט איז מיר, דאָס זיך נאָך דערלעבט.

ב ע ר ע. זיי זאָגען דאָרטין, אַז ער איז געוועזע זעהר שיכור, קוים געהאַלטען זיך אויף די פיס.

ב י י ל י ע, ווי פריער. שיין איז מיר, גוט איז מיר... נאָך געליהען אַ רובעל.

ב ע ר ע. און איך אַליין האָב איהם אַריינגעלעגט דעם רעסט פון רובעל אין קעשענע. איך וואָלט וויסען אַזאַ סוף...

ז ע ל י ג. וואָלט איהר איהם אַריינגעלעגט צו זיך אין קע־שענע.

ב ע ר ע בייז. ע, ע, ע, קאָמעדיאַנט! שטענדיג ליעגען איהם נור וויצען אין קאָפּ.

ז ע ל י ג, ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען.

ב י י ל י ע, אַרומלויפענדיג איבער'ן שטוב. אַ פייער זאָל דאָרטין כאַפּען ריבה שיינין מיט איהר שיינק צוזאַמען. זאָל אין איין נאַכט פון איהר קיין שריד און פליט נישט בלייבען. מען זעהט, אַז אַ איד וויל זיך אָנשיכור'ן, פערקויפט מען איהם קיין בראַנפען נישט.

ג ע ל י ע. דעם שיינקער איז אַ ודאי אַ דאגה, ווער עס וויל זיך אָנשיכור'ען.

ה י נ ד ע. איהם אַרט אַ ודאי — אַ איד, אַ קריסט.

ז ע ל י ג. אַבי געלד אָדער אַ גוטער משכון. זאָגט, בערע?

ב ע ר ע בייז. וואָס זאָל איך דיר זאָגען, וואָס?

ז ע ל י ג, ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע לאַכען.

ב י י ל י ע אומלויפענדיג. און וואו זאָל איך איהם זוכען, וואו זאָל איך איהם אַנהעבען צו זוכען? וואו זאָל איך איהם אַנהע־בען צו זוכען? יאמערט. עס איז געקומען, איך זאָל מיר א מעשה אָנטון, רבונו של עולם! די גאַסטיר ווערט געעפענט. מען לאָזט זיך ענטקעגען.

ל י י וו י ק און ס ע נ ד ע ר קומען אריין.

ל י י וו י ק. נו, ער איז שוין דאָ?

ב י י ל י ע. וואו! זאָל ער אזוי זיין אויף דער וועלט...

ז ע ל י ג צו סענדערן. ווי קומסטו אהער? האָסט דאָך גע־דארפט זיין...

ל י י וו י ק. פעטרוש דער סטרוזש האָט מיר געזאָגט, אז היינט ביי טאָג ארום צוויי־דריי א זייגער האָט ער געזעהן א יונגען מאַן אין גרויסען וואלד. יענער איז אומגעלאָפען, געשלאָגען די בוימער מיט די הענד, געריסען פון זיי די קאָרע, געביסען זיי, גע־שלאָגען זיך אָן זיי מיט׳ן קאָפּ. ווי ער האָט מיר אָבגעמאָלט, איז עס אייזיק.

ב י י ל י ע כאַפּט זיך פאַר׳ן קאָפּ. אָי, ער איז א ודאי משגע געוואָרען. אָי, אָי, אָי.

ל י י וו י ק. האָב איך גערופען סענדערן און מיר זיינעןביידע געגאַנגען אהין, וואו ער האָט מיר אָבגעמאָלט, און האָבען גאָר נישט געפונען.

ס ע נ ד ע ר. איך האָב א פריער געזאָגט, אז עס איז נישטאָ וואָס צו געהן. אין גרויסען וואלד וועט ער אזוי גיך געפינען א מענ־שען און נאָך ביי דער נאכט.

ל י י וו י ק. פון דעסטוועגען וואָלט איך נאָך געזוכט, א העלע נאכט...

ס ע נ ד ע ר. האָסטו געזאָלט בלייבען.

ה י נ ד ע. ניין א זייגער איז ער געוועזען ביי ריבה שיינין אין שיינק.

ב ע ר ע. נו, דאָס איז דאָך טאַקי לעבען גרויסען וואלד.

ב י י ל י ע, וויינענדיג. ער איז נאָך אַ ודאי צוריק אוועק אין וואַלד. ווי זוכט מען איהם? ווי געפינט מען איהם?

ז ע ל י ג. שטאַרק אַ בעטרונקענער. בערע דערצעהלט, אַז ער האָט זיך קוים געהאַלטען אויף די פיס. אַזוי שיכור...

ב ע ר ע. א י ך האָב איהם נישט געזעהן. אַזוי האָט מען מיר געזאָגט.

ב י י ל י ע. וואו זוכט מען איהם? וואו געפינט מען איהם?

ה י נ ד ע. נאָך אפשר טאַקי צוריק אוועק אין גרויסען וואַלד.

ב י י ל י ע. האָט זיך אָנגעטרונקען און אָנגעטאָן זיך עפּעס. יאמערט. וואָס טוט מען? וואָס העבט מען אָן צו טון? לאָ'מיר לויפען אין גרויסען וואַלד.

ס ע נ ד ע ר. הא! רעדט ווי אַ קינד. אין גרויסען וואַלד וועט זי זוכען ביי דער נאַכט אַ מענשען. און אַט געהען מיר דאָך פון דאָרטין.

ל י י ז ו י ק. מיר וואָלטען אַלע געהן.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. ווילט איהר אין וואַלד?

ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע קוקען אויף געליען, וואָס וועט זי זאָגען.

ג ע ל י ע. אַך, אבי געהן. איין עברה די טרחה.

ב ע ר ע. טאַקי, וואו וועט מען געהן?

ס ע נ ד ע ר. און אַט געהן מיר דאָך פון דאָרטען.

ז ע ל י ג קלאַפּט סענדערן מיט'ן עלענבויגען, מאַכט מיט די אויגען און מיט די ליפּען און שאָקעלט מיט'ן קאָפּף אין זייט פון די מיידלעך.

ס ע נ ד ע ר קרימט זיך. אי!

ב י י ל י ע, ברעכענדיג די הענד. וואָס טוט מען? וואָס העבט מען אָן צו טון? וואָס העבט מען אָן צו טון?

ב ע ר ע. ער וועט זיך אויסשלאָפען ערגעץ און וועט קומען אַ היים.

ג ע ל י ע. און ווער ווייס, אַז ער איז געוועזען אין וואַלד?

ל י י וו י ק. ווי פעטרוש מאַלט אַב. פון מיטעלען וואוקס, א בלאָנד בערדעל, א שליאַפּע אויפ'ן קאָפּ.

ס ע נ ד ע ר. האָסט געהערט די סמנים! ווייניג מענשען זיינען פון מיטעלען וואוקס און טראָגען א שליאַפּע אויפ'ן קאָפּ.

ב י י ל י ע, אומרויפענדיג. וואָס טוט מען? וואו זוכט מען איהם? ווי געפינט מען איהם? זעצט זיך אין הינטערסטען בעט און וויינט.

שוויינען.

ס ע נ ד ע ר זאָגט עפּיס לייוויקען, קוקענדיג אויף די מיידלעך.

ל י י וו י ק הערט איהם צושטרויט.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. ווי געפעלט אייך היינטיגע נאַכט?

ג ע ל י ע זיפצט. יאָ, א נאַכט.

ה י נ ד ע. אה, א נאַכט.

ס אָ ס י ע טרייסעלט זיך. בררר.

ז ע ל י ג צו לייוויקען און סענדערן. האָט איהר געזעהן א יונגער מיידעל זאָל אַזוי קאַלט זיין?

ס ע נ ד ע ר. טאַקי א ביטערע רחמנות.

שוויינען.

ב י י ל י ע וויינט שטיל.

ב ע ר ע שטעהט און קראַצט זיך דעם באָרד.

ס ע נ ד ע ר און ז ע ל י ג שטעהען ענטקעגען די מיידלעך, ווילען אָנהעבען אַ געשפּרעך, אויף וואָס די מיידלעך וואַרטען שוין, זו־בענדיג דערווייל בעסערע פּאָזען פאַר זייערע קערפּער און וואַרפענדיג רחמנות'דיגע בליקען אויף ביילי'ען.

ל י י וו י ק קוקט אפילו אויף די מיידלעך, אָבער ער איז צו־שטרויט.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. איך האָב היינט געזאָגט אייזיקען, ער זאָל מאַכען א באַל און פעררופען אונז צו זיך.

ב י י ל י ע. האָט ער געמאַכט א באַל. יאמערט שטאַרקער.

ה י נ ד ע. וואָס איז, פאַר וואָס האָט ער עפּיס געזאָלט מאַ־כען א באַל?

ז ע ל י ג לאַכט און קוקט אויף סענדערן.

ג ע ל י ע פרעסט איין די ליפּען, שאָקעלט מיט'ן קאָפּף און פער־דרעהט איהם אָן אַ זייט.

ס ע נ ד ע ר צו זעליגען און לייוויקען, אָנווייזענדיג מיט'ן קאָפּף אויף געליען. זי פערשטעהט שוין פאר וואָס.

ג ע ל י ע ווי פריער. פראַן דאָ וואָס צו פערשטעהן.

ל י י ו ו י ק. איך טראַכט אַלץ, וואו זוכט מען איהם.

ב ע ר ע. מען האָט יעצט גאָר ניט וואָס צו טון. מען דאַרף אָבוואַרטען ביז מאָרגען אין דער פריה און גאָר, און יעצט דאַרף מען געהט אַ היים.

ב י י ל י ע יאמערט.

שווייגען.

ב ע ר ע. נאַ, איך וועל געהן. אַ גוטע נאַכט אייך. וואָס וועל איך דאָ אויסזיצען? אַ גוטע נאַכט אייך. געהט אַוועק.

ז ע ל י ג צו סענדערן. מיר וועלען אויך געהן?

ס ע נ ד ע ר. וואָס דען וועלען מיר מאַכען?

ז ע ל י ג. און דו, לייוויק?

ל י י ו ו י ק. מען דאַרף געהן. וואָס זאָל מען מאַכען?

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. נאַ, ווי מיר איז נישט אַנגענעם....

בערע'ס קול פון גאַס. אייזיק! אייזיק! אַלע לאָזען זיך צו דער טיר. דאָס צימער ווערט לעדיג.

ס אָ ס י ע בלויז בלייבט שטעהן אין טיר און טרייסעלט זיך.

פּ י נ י ע קוקט נייגיעריג נאָך, וואויעט און רעדט אַרוים: וויסט! וויסט! וואויעט ווידער.

א י י ז י ק, געפיהרט פון בערען און לייוויקען, קומט אַריין, בעטרונקען, קוים האַלטענדיג זיך אויף די פיס.

ז ע ל י ג געהט פון הינטען, אונטערשפּרינגענדיג און מאַכענדיג מיט די הענד. ער איז דאָ, ער איז דאָ, ער איז דאָ, ער איז דאָ.

ב ע ר ע אויפגעמונטערט, רעדט פריי און פרעהליך, ווי ער וואָלט אויסגעקויפט זיין זינד. איך געה אַרויף אויף די טרעפּ, זעה איך עמיצער שטעהט אזוי אָנגעשפּאַרט אָן וואַנד, איין האנד דאָ, די אַנ־

דערע דאָרט, און קוקט אויף דער לבנה, אזוי אָ. איך טו א קוק: אייזיק!

א י י ז י ק מיט אַ בעטרונקענער און טרויריגער שטימע. איז וואָס האָט איהר זיך אזוי דערפרייט?

ב ע ר ע. ווי הייסט, מען זוכט דיך ארום שוין די גאנצע יאַכט. שטעהט ער גאָר, פערשטעהט איהר, און קוקט, אזוי אָ...

ב י י ל י ע. וואו האָסטו דיך ארומגעשלעפט שכור'ערהייט?

א י י ז י ק. דאָרטען בין איך שוין נישטאָ.

ב ע ר ע. איך טו א קוק... ווער קאָן עס שטעהן, זאָג איך מיר.

ב י י ל י ע. איך וועל כאפּען עפּיס, וועל איך דיר צושפּאַל־טען דעם קאָפּ. מיין שוועד הארץ וועל איך אויסגיסען צו דיין קאָפּ, צו דיין לייב און לעבען... מען העבט זי אָן איינצושטילען.

ב ע ר ע. אָבער, ניין, הע־ע... איך גאה נעהנטער צו —
רבונו של עולם, ווער קאָן דאָס אזוי שטעהן שפּעט אין אבענד, זאָג איך מיר... גאה איך נעהנטער צו — —

ב י י ל י ע. ער וועט לייען רובעלס און וועט פערטרינקען.

ב ע ר ע מאַכט איהר מיט כעס, זי זאָל שווייגען.

ב י י ל י ע זעצט זיך אויף דאָס הינטערסטע בעט, וויינט און רעדט פאַר זיך, פלויבענדיג און שעלטענדיג.

ל י י ו ו י ק צו אייזיקען. ביזטו געוועזען אין גרויסען וואלד?

א י י ז י ק לאָזט זיך פּלוצלונג אַראָב אויפ'ן שטול נעבען דער קאמאד און צו־וויינט זיך.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. ער האָט שוין היינט געוויינט אין ווערקשטאָט אויך.

ב י י ל י ע. זאָל ער וויינען נאָך זיין קאָפּ, נאָך זיינע יאָה־רען און טעג. די מאַשינקע איז ביי איהם טייערער ווי דאָס ווייב און די קינדער.

צ י פּ ע, אַ פערשלאָפענע, בעוויזט זיך אין דער טיר פון איהר צימער. וואָס איז? וואָס איז? וואָס איז?

ג ע ל י ע איילט צו איהר. גאָר נישט, גאָר נישט.

צ י פ ע. איז ער שוין געקומען? דאָס ווײנט ער אזוי? וואָס ווײנט ער?

ג ע ל י ע שטופּט זי צוריק אין צימער. גאָר נישט, גאָר נישט. וועסט מאָרגען וויסען, געה שלאָפען.

צ י פ ע. וואָס געהסטו נישט שלאָפען? עס מוז שוין זיין שפּעט.

ג ע ל י ע. געה, איך געה באלד.

צ י פ ע. וואָס איז גם דאָ פּאר איין עולם? א חתונה'יאָ גאנצע.

ג ע ל י ע שוין שטאַרק אונגעדולדיג. זעה, וואָס האָסטו זיך אוועקגעשטעלט דאָ קראַצען! שטופּט זי אַריין אין צימער און פערמאַכט די טיר.

צ י פ ע הינטער דער טיר. וואָס שטופּסטו מיך, וואָס?

ג ע ל י ע קערט זיך צוריק אום אויף איהר אָרט, בעגלייט פון סענדער'ס און זעליג'ס שמייכלענדיגע בליקען.

א י י ז י ק, אויפהעבענדיג די הענד איבער'ן קאָפּף. מיר איז שווער, מיר איז שווער, מיר איז שווער...

ב י י ל י ע. איהם איז שווער! שווער זאָל איהם זיין צו לעבען. האָט זיך אָנגעשיכור'ט...

א י י ז י ק. לייוויק, מיר איז שווער, מיר איז שווע־ע־ר! רייבט זיך די ברוסט.

ל י י ו ו י ק. דו ביזט דאָך עפּיס גאָר א קינד, אייזיק.

ב ע ר ע. אויף מיין לעבען האָב איך גאָר אזא מענשען נישט געזעהן.

א י י ז י ק. לייוויק, מיר איז שווער.

ל י י ו ו י ק. וואָס שווער, וואָס? אי, געה.

ס ע נ ד ע ר. מאַך דיך נישט נאַריש און לעג דיך שלאָפען.

ס אָ ס י ע, טרייסלענדיג זיך. טאַקי, דאָס איז די בעסטע זאַך.

א י י ז י ק. מיר איז שווער, לייוויק. — דו פערשטעהסט מיך אויך נישט.

ל י י ו ו י ק: איך פערשטעה דיך גאַנץ גוט.

ב י י ל י ע. איהם דארף מען גאָר בעזונדערס פערשטעהן.

א י י ז י ק. מיר איז שווע־ע־ר, לייוויק! — — איך בין געוועזען אין גרויסען וואלד, איך בין דאָרטען געוועזען...

ל י י וו י ק. פעטרוש דער סטרוזש האָט מיר געזאָגט, אז ער האָט דיך דאָרטין געזעהן. מיר זוכען דיך דאָך שוין א גאנצע נאכט.

ב י י ל י ע. געדאַרפט איהם נויטיג זוכען, דעם שיכור.

ב ע ר ע מאַכט מיט דער האַנד, זי זאָל שווייגען. נא, און איך געה יעצט א היים. שוין צייט צו שלאָפען. נא, ווער געהט? קיי־נער געהט נישט? געה איך אליין. א גוטע נאכט. איך זאָג אייך, איהר זאָלט זיך צוגעהן און לאָזען איהם לעגען זיך שלאָפען. דאָס איז די בעסטע זאך. נא, א גוטע נאכט. געהט אַוועק.

ל י י וו י ק. איך וועל שוין אויך געהן. טו דיך אוים, איי־זיק, און לעג דיך שלאָפען.

א י י ז י ק האַלט לייוויק׳ס האַנד. מיר איז שווער, מיר איז שווער.

ל י י וו י ק קוקט אויף די אַנדערע און דריקט מיט די אַקסלען.

ז ע ל י ג צו די מיידלעך. עס ווילט זיך גאָר נישט שלאָפען. איך וואָלט גאָר אומגעגאַנגען יעצט שפּאַציערען. א שיינע נאכט. ווער וויל?

ג ע ל י ע. ניין, איך וועל בעסער געהן שלאָפען. א גוטע נאכט אייך. לויפט צו זיך אין צימער.

ז ע ל י ג און ס ע נ ד ע ר מיט פערבויגונגען. א גוטע נאכט, פרייליין!

ז ע ל י ג. זאָל איך מיך אייך חלום׳ען. צו הינדען און סאָסיען. נו, און איהר?

ס אָ ס י ע קוקט אויף הינדען, וואָס וועט זי ענטפערן.

ה י נ ד ע צו סאָסיען. דו ווילסט?

ס אָ ס י ע. עפּיס שוין צו שפּעט.

ה י נ ד ע. נא, וועלען מיר אויך געהן שלאָפען. א גוטע נאכט.

ס ע נ ד ע ר. מיר געהען אויך.

ז ע ל י ג. דו בלייבסט, לייוויק?

ל י י וו ו י ק צייגט מיט דער האַנד, אַז אייזיק לאָזט איהם נישט, און דריקט מיט די אַקסלען.

ס ע נ ד ע ר, ז ע ל י ג, ה י נ ד ע און ס אָ ס י ע געהען ארויס. זיי בלייבען אין פאָרהויז, שושקען זיך און לאַכען.

ב י י ל י ע שטעהט אויף פון איהר אָרט און געהט צו צום פאַרנסטען בעט, צורוקענדיג אַהין דאָס וויעגעלע; זי דרעהט איין א ביסעל די לאָמפּ, טוט אוים די שיך, רוקט צו גישינקען צו דער וואַנד, לעגט זיך אַריין אין בעט און דעקט זיך איבער.

ל י י וו ו י ק. לעג דיך שלאָפען, אייזיק, לעג דיך.

א י י ז י ק. מיר איז שווער, מיר איז שווער.

ב י י ל י ע. ניכטער דיך אוים, וועט דיר ווערען גרינג.

א י י ז י ק. איך בין געוועזען אין גרויסען וואלד. גלייך פון ווערקשטאַט בין איך געגאַנגען אַהין. דאָס הייסט, איך האָב נישט געוואָלט גראדע אַהין. נור איך בין געגאַנגען. איך האָב געדאַרפט געהן. איך האָב געמוזט געהן. געהן, געהן, געהן.

ב י י ל י ע. נו, רעדט ער נישט איצטער ווי זיין משוגענער טאַטע?

ל י י וו ו י ק. האָסט נישט בעדאַרפט טרינקען דעם בראַנ־פען, וואָס בערע האָט דיר געגעבען.

ב י י ל י ע. לייען געלד און אָנ׳שכור׳ן זיך.

א י י ז י ק. איך וואָלט נישט געטרונקען. נור ער האָט מיר צוגעטראָגען צו דער נאָז, און דער ריח האָט מיר א זעץ געטאָן אין קאָפּ, צוגאַנגען זיך איבער אַלע גליעדער, און איך האָב געמוזט טרינקען.

ב י י ל י ע. געמוזט טרינקען! טרינקען האָט ער געמוזט. מען האָט איהם געגנוויט פון קהל.

ל י י וו ו י ק. האָסטו בעדאַרפט געהן א היים און לעגען זיך שלאָפען.

א י י ז י ק. איך האָב געמוזט געהן. איך בין געגאַנגען אי־בער די גאַסען. און אַזוי בין איך אַרויס אין וואַלד. אין די גאַסען איז מיר געווען אַזוי אַזוי ענג; אין די גאַסען האָב איך גאָר נישט גע־

קאַנט טראַכטען, נור אז איך בין ארויס אויף דאָס פרייע פעלד, האָב איך מיך דערפיהלט פריי, גרויס און ברייט. און דענסמאָל איז מיר געוואָרען אזוי שווער אויפ'ן הארצען. שווער, שווער, שווער.

ב י י ל י ע ביייז. געה שלאָפען, געה, און לאָז מיך אויך שלאָפען.

א י י ז י ק. דער קאָפּ האָט אָנגעהויבען קאָנען טראַכטען, פערשטעהסט. און איך האָב דערפיהלט, און איך האָב דערפיהלט! —— אין פאָרצימער ווערט געלאַכט.

ב י י ל י ע. יענע קיכערן דאָרטין, די...

ד אָ ב ע ׳ ס קול. וואָס טוט זיך דאָ, וואָס אזוינס? די גאַס־טיר ווערט אויף גיך צוגעמאַכט.

ה י נ ד ע ׳ ס קול. אייזיק איז געקומען....

דאָבע׳ס קול. ווער איז דאָס יעצט ארויס? עס ווערט שטיל.

א י י ז י ק. איך האָב מיך דערפיהלט פאר א יתום, וואָס איך האָב צובראָכען מיין פּרעס און מיין מאשינקע.

ל י י ו ו י ק. נו, ביזטו נישט א נאר? דו וועסט דאָך קאָנען...

א י י ז י ק. און אין הארצען האָט מיר גענאָגט און גענאָגט דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט! פערשטעהסט, איך וויל און קאָן נישט. איך וויל, פערשטעהסט, און קאָן נישט. און איך קאָן דאָך יא! פערשטעהסט, איך וייס, אז איך קאָן דאָך יא! און... און... און... דו האָסט היינט געזאָגט אין ווערקשטאַט, אז דו זעהסט א מאָל א גוט בילד, ווערט דיר אזוי אומעטיג און עס זיצט אין דיר עמיץ און ציהט און ציהט.

ל י י ו ו י ק. זעהסט דאָך, און פון דעסטוועגען נאָר־נישט. ציהט, ציהט ביז עס הערט אויף. מען דארף דאָך זיין א מענש...

ב י י ל י ע, איבערקערענדיג זיך מיט'ן געזיכט צו דער וואַנד. ער איז מיר אויך א מענש.

א י י ז י ק. איך בין איין אנדער מענש. איך האָב אויפגע־

הויבען די הענד אין פרייעם פעלד און אָנגעהויבען שרייען, שרייען, שרייען־ן־ן...

ב י י ל י ע. שריי אויף די צייגער! וואָס האָסטו דיך צושריען? לאָז שלאָפען! וועט נאָך אויפוועקען די קינדער.

א י י ז י ק. איך האָב עפּעס געוואָלט ארויסשרייען פון מיר. פאַר די אויגען זיינען מיר געשטאַנען די פערעס און די פּעטליצעס־מאַשינע, צובראָכענע, צושאָטענע צו... צו... צו.. מיין פערעס מיט מיין מאַשינקע.

ל י י וו י ק. נו, נו, נו, ביזטו נישט א נאַר?

א י י ז י ק. נור דאָס איז גאַר נישט אַקעגען דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט.

ב י י ל י ע. געהט, לייוויק, א היים, וועט ער זיך אויך לעגען שלאָפען.

א י י ז י ק. אַז איך בין שוין אריין אין וואַלד, האָב איך גענומען שלאָגען די בוימער, בייסען זיי, רייסען זיי, געשלאָגען אין זיי מיט׳ן קאָפּ, מיט די הענד, מיט די פיס. און עס איז מיר א האָר נישט לייכטער געוואָרען. איך האָב מיך א וואָרף געטאָן אויף דר׳ערד, געדרעהט זיך, געוואָרפען זיך...

ל י י וו י ק. הע!

א י י ז י ק. איך האָב געריסען דאָס גראָז און געביסען די ערד. און דאָ האָבען זיך אַרויסגעקייקעלט פון קעשענע א פּאָר מטבעות... העבט אָן מידער צו רעדען. און אַז איך האָב דערזעהן דאָס געלד, האָט זיך מיר פערוואָלט טרינקען, טרינקען, טרינקען.

ל י י וו י ק. ניין, איך האָב פון דיר מעהר געהאַלטען.

ב י י ל י ע כראָפּעט און רעדט עפּיס פון שלאָף.

פּ י נ י ע העבט זיך אויף און העבט אָן אַרומצוגעהן איבער׳ן צימער.

ל י י וו י ק. נאַ, יעצט וועל איך געהן און דו וועסט זיך לעגען שלאָפען. און זיי א ביסעל מעהר מענש. מען דאַרף נישט גלייך אַראָבלאָזען די נאָז.

א י י ז י ק. דאָס טרינקען האָט מיך נישט בעפרייט. עס

נאַגט און נאַגט אין מיר. איך בין אומגעגאַנגען איבער די גאַסען, גע.... און עס נאַגט און נאַגט אין מיר, פערשטעהסט, איך האַלט מיך קוים אויף די פיס און דער קאָפּ איז מיר קלאָר.

ל י י ו ו י ק. וועסט דיך אויסשלאָפען, וועסטו מאָרגען אַנ־דערש פיהלען.

א י י ז י ק. דאָס קאָנסט דו דיך אויסשלאָפען. איך — שאָקעלט מיט'ן קאָפּ — ניין. איך וועל מיך נישט אויסשלאָפען. מאָרגען און איבערמאָרגען און איבער־איבערמאָרגען וועט מיך נאַ־גען און עסען און פרעסען דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט, דאָס, וואָס איך קאָן נישט. קייטען ליעגען אויף מיינע הענד, שווערע משאות אויף מיין מח...

ל י י ו ו י ק. דאָס זאָג איך דאָך, אז איך האָב דיך געהאַלטען פאַר קליגער. דו ווייסט דאָך, ווי מיר האָט זיך געוואָלט ווערען א מאָלער. נור איך זאָג מיר: עט, נישט איז נישט! קאָנסט נישט אריבער, מוזטו ארונטער.

א י י ז י ק. איך בין איין אנדער מענש, איך בין איין אנדער מענש. מיך ראטעוועט קיין בראַנפען נישט, און מיך ראטעוועט קיין שלאָף נישט.

ל י י ו ו י ק. דאָס וועלען מיר שוין זעהן. שלאָף דיך נור אויס.

א י י ז י ק שטעהט אויף, שאָקעלט זיך. זעהסט, איך האַלט מיך קוים אויף די פיס, זעהסט? און אין הארצען נאַגט און נאַגט, און דער קאָפּ האָט גאָר נישט פערגעסען. עס שווינדעלט א ביסעל, אָבער ער האָט גאָר נישט פערגעסען. מאַכט אַ פּאָר שריט נאָך לייוויקען, וואַקעלט און פאַלט מיט'ן קאָפּ צום שראַנק.

ב י י ל י ע אויפגעוואַכט. וואָס איז? וואָס איז? וואָס איז?

ל י י ו ו י ק. אייזיק איז געפאַלען. איך וועל איהם אויפ־הערען און אריינלעגען אין בעט.

ב י י ל י ע, ווידער איינשלאָפענדיג. פון מיינעטוועגען מאָג ער אייביג ליעגען.

א י י ז י ק. העב מיך נישט, לייוויק, אזוי איז מיר גוט. לאָז מיך ליעגען. איך דארף נישט קיין בעט.

ל י י ו ו י ק, העבענדיג איהם. מען קאָן דאָך אָבער נישט אָב־ליעגען אזוי א גאנצע נאכט.

א י י ז י ק. איך וויל דאָ ליעגען. העב מיך נישט, לייוויק. זאָל מיר די קאַלטע ערד קיהלען א ביסעל דעם הייסען קאָפּ. עס איז מיר גוט אזוי.

ל י י ו ו י ק. דו ביזט א משוגענער. נא, א גוטע נאכט דיר. ווער וועט צושפּארען די טיר?

א י י ז י ק. מאַגסט לאָזען אָבגעשפּארט. קיין גנבים וועלען צו אונז נישט קריכען.

ל י י ו ו י ק. טאָמער זאָל איך דיך פּאָרט אריינלעגען אין בעט?

א י י ז י ק. ניין, אזוי איז גוט, איך קיהל מיר דעם קאָפּ.

ל י י ו ו י ק. נא, א גוטע נאכט. געהט אַרויס.

א י י ז י ק. א גוטע נאכט דיר, לייוויק.

ה י נ ד ע'ס קול. נו, וואָס, ער שלאָפט שוין?

ל י י ו ו י ק'ס קול. וואו! ער ליעגט אויף דר'ערד.

ב י י ד ע בעווייזען זיך אין טיר.

ה י נ ד ע. פּפּע! שטעהט אויף, אייזיק!

ל י י ו ו י ק. אייזיק, טאָמער פּאָרט...

א י י ז י ק ענטפערט נישט.

ל י י ו ו י ק מאַכט מיט דער האַנד און געהט אַוועק.

ה י נ ד ע. גוט שכור. פערשווינדט נאָך לייוויקען.

ב י י ד ע בלייבען שטעהן אין פאָרצימער, רעדען אַ ווייל. מען הערט הינדע'ס לאַכען און לייוויק'ס „אַ גוטע נאַכט" און די גאַסטיר צוקלאַפּען. עס ווערט שטיל.

ה י נ ד ע בעווייזט זיך נאָך אַ מאָל, קוקט אויף אייזיק'ן, „פּפּע'־קעט" אָב און פערשווינדט. — אין צימער איז נאָך פינסטערער: דאָס גלאָז פון לאָמפּ איז שטאַרקער פעררויכערט געוואָרען. נור אַ קליינער קרייז

אַרום דעם טיש איז בעלויכטען, און אין דעם שיין זעהט מען נישט קלאָר דעם לאַנגזאַם אַרומגעהענדיגען פּיניען.

פּ י נ י ע, אַרומדרעהענדיג זיך אַ ביסעל, בלייבט שטעהן איבער אייזיק'ן. געשטאָרבען, טויט.

א י י ז י ק, קרעכצט אַרויס. יא, שטאַרבען, שטאַרבען.

פּ י נ י ע הערבט אָן וויעדער אַרומצוגעהן. געשטאָרבען. אַלץ. טויט. פינסטער. קאַלט. און פינסטער און קאַלט. און בע־גראָבען. און צופוילט. און פון ווערם צועסען. און פינסטער. און קאַלט. קאַלט. קאַלט. בלייבט שטעהן און גיט אַרויס מאָדנע טענער, שניידענדיגע, פייפענדיגע טענער, ווי אַ וואיענדער הונד.

א י י ז י ק האָט זיך אויפגעזעצט און אַריינגענומען דעם קאָפּף אין די הענד. פּלוצלינג דרעהט ער זיך איבער און ציהט זיך אויס אויפ'ן בויך מיט'ן געזיכט צום שראַנק.

ב י י ל י ע לעגט זיך איבער אויף איין אַנדער זייט און רעדט פון שלאָף. איך בין גוט אומגליקליך, גוט, גוט...

פּ י נ י ע האַקט אָב זיין וואָיען און הערבט אָן ווייטער אַרומצוגעהן. פינסטער, פינסטער, פינסטער. וואיעט וויעדער.

א י י ז י ק זעצט זיך פּלוצלינג אויף מיט אַ שרעקליכען געשריי. בייליע, איך האָב אויפגעגעסען דעם מישיאַק! בייליע אויף גיך, איך האָב אויפגעגעסען דעם מישיאַק! איך האָב עס נישט גע־וואָלט. בייליע, איך וויל עס נישט. בייליע, אויף גיך!

ב י י ל י ע שפּרינגט אויף מיט שרעק. וואָס איז געשעהן? געוואַלט, וואָס איז געשעהן?

א י י ז י ק. בייליע, איך האָב עס נישט געוואָלט! איך האָב עס נישט געוואָלט! איך וויל עס נישט!

ב י י ל י ע. וואָס ווילסטו נישט? געוואַלט, וואָס איז גע־שעהן?

א י י ז י ק, זיצענדיג אויף דער ערד, די פיס אויסגעצויגען, דער קאָפּף אויף די פיס און די הענד אין די האָר. איך האָב אויפגעגעסען דעם מישיאַק. איך האָב עס נישט געוואָלט. איך וויל עס ני־יישששט!...

ב י י ל י ע מאַכט אַ געוואַלט.

פ י נ י ע בלייבט שטעהן ווי נייגיעריג איבער אייזיק'ן.

ד י ק י נ ד ער כאַפּען זיך אויף מיט אַ געוויין. — טירען קלאַפּען, שריט פון באָרפּעסע פיס.

א י י ז י ק שרייט. איך וויל עס ני־י־ישששט !...

קאטאלאג

פון דער

אינטערנאַציאָנאַלער ביבליאָטהעק

פיליפ קראַנץ, קולטור געשיכטע, 3 בענדער, 1000 זייטען, 100 בילדער, שעהן געבונדען פרייז יעדער באַנד.........75 ס.

" " דיא געשיכטע פון דער גרויסער פראַנצויזישע רעוואָלוציאָן, 3 טיילען אין איין באַנד, שעהן געבונדען.....75 "

" " אַמעריקא פאַר קאָלומבוס, אַ קולטורגעשיכטליכע נאָכפאָרשונג, 169 זייטען מיט 44 צייכנונגען, געבונדען.....50 "

" " יציאת מצרים, מיט איין קאַרטע פון מצרים.........15 "

" " וואס הייסט נאציאָן—זיינען אידען אַ נאַציאָן?......10 "

" " אריסטאטעל, זיין ביאגראפיע.......,,,............10 "

" " ברוך שפינאזא, זיין לעבען און זיין פילאָזאָפיע......15 "

" " שבתי צבי, זיין ביאָגראַפיע.............,......15 "

" " יאזעפוס פלאוויוס, זיין ביאָגראַפיע.............15 "

" " בר כוכבא, זיין ביאָגראָפיע.....................15 "

" " לעסינג און מענדעלסאהן, זייער לעבען, שריפטען און טהעטעגקייט. 185 זייטען.................25 "

" " דיא פאמיליע ראטהשילד, זייער לעבען און פינאַנציעלע טהעטיגקייט, 61 זייטען.....................15 "

" " דון יצחק אברבנאל און זיינע זיהן, 67 זייטען.......15 "

" " מאָהאמעד, דער גרינדער פון מאָהאמעדאניזמוס, 65 זייטען..............................15 "

" " מעיערבעער, זיין ביאָגראַפיע.....................15 "

מאָררים ראָזענפעלד, געזאמעלטע ליעדער פון מאָררים ראָזענפעלד 337 זייטען, אילוסטרירט, שעהן געבונדען..$1.00

" " היינריך היינע, זיין ביאָגראַפיע, 85 זייטען...15 ס.

" " יהודה הלוי, דער גרויסער העברעאישער דיכטער, 64 זייטען....................15 "

די אינטערנאציאנאלע ביבליאטהעק.

עבען ערשיענען:

ז. ליבין'ס געקליבענע סקיצען, 300 זייטען.........פרייז 50 ס.

די גייסטער, פון הענריק איבסען.................פרייז 20 ס.

צום ארבייטער פאלק, פון ל. טאלסטאי..............פרייז 15 ס.

עס ווערען פארבערייטעט צום דרוק
און וועלען אין גיכען ערשיינען:

מאריס ראזענפעלד'ס פאעזיע און פאעטישע פראזא אין 2 בענד

א פאלשטענדיגע אויסגאבע פון י. ל. פרץ'ס שריפטען.

א זאמלונג פון יעקב גארדין'ס סקיצען און ערצעהלונגען.

אידישע פאלקס-לידער מיט זייערע מעלאדיען,
געזאמעלט פון ל. כהן.

א פאלשטענדיגע אידישע גראמאטיק, פון אלכסנדר הארקאווי.

פארלאנגט אונזער פאלשטענדיגען, איללוסטרירטען קאטאלאג. אויך ווערט אויס
בעקומען פריי צוגעשיקט.